

Mikkelin kaupungin arviointikertomus vuodelta 2023

Tarkastuslautakunta 22.5.2024

MIKKELI

Kaupunginvaltuustolle

Sisällys

1.	Tarkastuslautakunnan puheenjohtajien katsaus	4
2.	Tarkastuslautakunnan työskentely.....	6
2.1	<i>Kokoonpano ja työskentelytapa</i>	<i>7</i>
2.2	<i>Kaupunginhallituksen lausunto vuoden 2022 arviointikertomuksesta</i>	<i>7</i>
3.	Tilinpäätöksen sisältö ja valtuuston asettamien tavoitteiden toteutuminen.....	9
3.1	<i>Huomioita tilinpäätöksen esittämistavasta ja sisällöstä.....</i>	<i>9</i>
3.2	<i>Kaupungin strategia ja tavoitteiden toteutuminen</i>	<i>12</i>
3.3	<i>Hallinto- ja elinvoimapalvelut.....</i>	<i>13</i>
3.4	<i>Mikkelin seudun ympäristölautakunta</i>	<i>13</i>
3.5	<i>Kasvatus- ja opetuslautakunta</i>	<i>14</i>
3.6	<i>Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta</i>	<i>15</i>
3.7	<i>Kaupunkikehityslautakunta</i>	<i>18</i>
3.8	<i>Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia</i>	<i>21</i>
3.9	<i>Mikkelin Vesiliikelaitos.....</i>	<i>22</i>
3.10	<i>Konserniyhtiöiden tavoitteiden toteutuminen</i>	<i>25</i>
4.	Talous ja investoinnit.....	33
4.1	<i>Tilikauden tuloksen muodostuminen ja kaupungin talouden kehittyminen</i>	<i>33</i>
4.2	<i>Investoinnit</i>	<i>37</i>
4.3	<i>Talouden tasapainottaminen.....</i>	<i>38</i>
	Allekirjoitukset.....	39

Naisvuoren puisto on saanut kansainvälisen Green Flag Awardin kolme kertaa peräkkäin vuosina 2021–23. Green Flag Award on viheralueiden kunnossapidon ja hallinnoinnin laadun tunnustava palkintojärjestelmä, jota hallinnoi Keep Britain Tidy -organisaatio, Suomessa Viherympäristöliitto ry. Merkinä tunnustuksesta liehuu Green Flag Award -lippu puiston alueella.

Kertomuksen kansikuva on otettu juuri valmistuneen Saimaanportin yhtenäiskoulun pihalta. Kuva Mikko Mäkeläinen Mikkelin kaupunki

1. Tarkastuslautakunnan puheenjohtajien katsaus

Vuosi 2023 oli Mikkelin kaupungille suurten muutosten ja ison päätöksen vuosi. Geopolitiikka ja Venäjän uhka vaikuttivat koko Itä-Suomen asemaan. Sosiaali- ja terveyspalvelujen ja pelastustoimen siirtyminen hyvinvointialueiden vastuulle laittoi työnjaon ja kaupungin talousluvut kokonaan uusiksi. Valtuutus Etelä-Savon Energia Oy:n osittaiselle myynnille on kaupunginvaltuuston historian suurimpia yksittäisiä päätöksiä, joka vaati erityistä tarkkuutta sekä hallinnollisen valmistelun että poliittisen harkinnan osalta.

Kaupungin taloushoidon tavoitteena vuonna 2023 oli kriisikuntakriteerien täyttymisen ja arviointimenettelyn välttäminen. Koska energiaomistuksen kauppa ei toteutunut vuoden 2023 aikana, kriisikuntakriteerit täyttyivät vuoden lopussa. Näyttää kuitenkin siltä, että arviointimenettely vältetään nyt, kun kauppa on viihteistely alkuvuonna 2024.

Vuoden 2023 tulos oli joka tapauksessa selvästi ylijäämäinen, 19,7 miljoonaa euroa. Tulosta vahvistivat poikkeukselliset erät, jotka olivat tällä kertaa positiivisia edellisten vuosien negatiivisten yllätysten jälkeen. Käyttötalouden tasapainoon saaminen vaatii vielä toimia sekä menojen että tulojen puolella.

Sopeutustoimet vaikuttavat kuntalaisten palveluihin. Tarkastuslautakunnan työssä on toistuvasti noussut esille huoli henkilöstön riittävydestä palveluille ja kehittämistyölle asetettujen tavoitteiden toteuttamiseen nähden. Hyvinvoiva ja osaava henkilöstö on yksi kaupungin menestystekijöistä. Tasapainotustoimet vaikuttavat myös kaupungin kolmannen sektorin järjestötoimijoiden toimintamahdollisuuksiin. Talouden vakauttamisohjelman toimenpiteiden vaikutuksia on arvioitava realistisesti ja huolellisesti.

Kaupungin käyttötalouden suurin uhka saattaa olla hallintorakenteiden uudistuksiin kytkeytynyt valtionosuusjärjestelmän uudistus, jossa Mikkelin on kärsijöiden joukossa. Siksi onnistunut edunvalvontatyö on sekin keskeinen tekijä kaupungin talouden vakauttamisessa.

Monet Mikkelin kehittämismahdollisuuksista nousevat hyvästä sijainnista, puhtaasta ympäristöstä ja aktiivisesta elämäntavasta. Toimiva infra, turvallinen yhteiskunta ja luonnonvarojen kestävä käyttö ovat myyntivalttejamme uusia investointeja houkutellessa. Myönteistä kiinnostusta näkyy nyt esimerkiksi vihreän energian hankkeiden saralla. Historian ja matkailun poten-

Veli Liikanen

Raine Lehkonen

tiaaliin tarttuaksemme kaupungin on suunniteltava pitkäjänteisesti myös kulttuurikohteidemme tilaratkaisuja.

Etelä-Savon Energian vähemmistöosuuden myyntiprosessi ansaitsee erillistä huomiota vuoden 2023 arvioinnissa. Kaupan valmistelu oli kaupungille poikkeuksellisen suuri ja vaativa urakka. Valmistelutyötä voidaan pitää varsin onnistuneena jo siksi, että asia saatiin tuotua kaupunginvaltuustoon päätöksentekoon ja valtuusto pystyi tekemään päätöksiä asian suhteen.

Käytännössä valtuusto antoi kaupunginhallitukselle valtuuden viimeistellä ja hyväksyä kauppa valtuuston määrittämien reunaehtojen puitteissa. Tällaiset erittäin merkittävät päätösvallan siirrot vaativat erityistä huolellisuutta. Näiltäkin osin kaupan valmistelu vaikuttaa sujuneen sikäli hyvin, että päätöstä ei tarvinnut tuoda uudestaan valtuustoon.

Kunnallisen energiaomistuksen myyntiin liittyy väistämättä riskejä. Vasta tulevaisuus näyttää, miten riskien hallinnassa ja ennakoinnissa onnistuttiin Etelä-Savon Energian kaupan kohdalla. On mahdollista – jopa todennäköistä – että osa myyntiprosessiin liitetystä hyvistä aikeista jää toteutumatta. Perusteltuihinkin päätöksiin voi kätkeytyä sudenkuoppia.

Energiakaupan valmisteluun ja päätöksentekoon liittyi myös erityistä tarkkuutta vaativia kysymyksiä julkisuuslain ja valtuuston tiedonsaantioikeuden suhteen. Esimerkiksi valtuutetuille osoitetun salassapitosopimuksen lainmukaisuudesta käydään yhä jälkikeskustelua. Valtuutettuja sitoo joka tapauksessa lainmukainen salassapitovelvollisuus salaisia asioita kohtaan. Tulevaisuudessa on syytä harkita huolellisemmin, tuleeko valtuutetuille osoittaa erillisiä salassapitosopimuksia lakisääteisten velvollisuuksien päälle.

VELI LIIKANEN
Puheenjohtaja

RAINE LEHKONEN
Varapuheenjohtaja

2. Tarkastuslautakunnan työskentely

Tarkastuslautakunta on kunnan lakisääteinen toimielin, jonka tehtävät on määritelty kuntalain (410/2015) 121 §:ssä. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on mm. valmistella valtuuston päätettäväksi tulevat hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunnan arvioinnin pohjana ovat kaupunginhallituksen ja kaupunginjohtajan tilinpäätöksessä antamat selvitykset valtuuston asettamien sitovien tavoitteiden toteutumisesta. Arvioinnilla otetaan kantaa paitsi tavoiteltujen tulosten aikaansaamiseen niin myös toiminnan tarkoituksenmukaisuuteen ja vaikuttavuuteen: onko tehty oikeita asioita ja onko asioita tehty oikein? **Arviointi tehdään kaupunkilaisten näkökulmasta.**

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Vuodesta 2017 alkaen tarkastuslautakunnan tehtävänä on ollut myös sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden valvonta ja ilmoittaminen valtuustolle. Kaupunginhallitus on kokouksessaan 18.5.2017 § 130 nimennyt kaupungin sidonnaisuusrekisterin ylläpidon vastuuviranhaltijaksi kaupunginlakimiehen.

Arvionsa valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisesta sekä toiminnan tuloksellisuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta tarkastuslautakunta esittää tässä arviointikertomuksessa. Kuntalain 121 §:n mukaan kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Tarkastuslautakunnan jäsenet

Lautamäki Jarmo, **puheenjohtaja**, 22.4.2024 saakka
Liikanen Veli, **puheenjohtaja**, 22.4.2024 lähtien
Lehkonen Raine, **varapuheenjohtaja**
Sihvonen Jari
Hannukainen Sari
Korhonen Tapani
Liikanen Jere
Eskelinen Mervi, 12.6.2023 saakka
Asikainen Katariina, 12.6.2023 lähtien
Oksman Juhani, 22.4.2024 saakka
Vänninen Tomi, 22.4.2024 lähtien
Tarvainen Nea

Varajäsenet

Damsten Iris
Puntanen Anne
Mattila Kalle
Pöyry Raili
Avikainen Kari
Siitari Keijo
Korhola Anne
Vänninen Tomi
Mika Marttinen
Reponen Anna

2.1 Kokoonpano ja työskentelytapa

Kaupunginvaltuusto valitsi kokouksessaan 16.8.2021 § 102 tarkastuslautakuntaan toimikaudeksi 2021–2025 yhdeksän (9) jäsentä ja heille varajäsenet sekä nimesi lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Tarkastuslautakunnan puheenjohtajan Jarmo Lautamäen oli jättäydyttävä pois lautakunnan työskentelystä 1.10.2023 alkaen, jolloin hän siirtyi kaupungin palvelukseen puolen vuoden ajaksi. Puheenjohtajan tehtäviä hoiti tämän jälkeen varapuheenjohtaja Raine Lehkonen. Puheenjohtajan haettua eroa tehtävästään valtuusto valitsi 22.4.2024 tarkastuslautakunnan uudeksi puheenjohtajaksi Veli Liikasen.

Tarkastuslautakunnan käytännön työskentely on painottunut kaupungin toiminnan ja talouden seurantaan sekä johtavien viranhaltijoiden ja muiden henkilöiden kuulemiseen. Lautakunnan vuoden 2023 arviointisuunnitelmassa arvioinnin painopistealueiksi määriteltiin asumisen ja toimintaympäristön palvelualue, Mikkelin Vesiliikelaitos ja kaupungin kiinteistöt.

Kaupungin johtavista viranhaltijoista tarkastuslautakunnan kuultavina kokouksissa ovat olleet johtava rakennustarkastaja Sari Valjakka, kaupungininsinööri Pekka Kammonen, kaupunginjohtaja Janne Kinnunen, kiinteistöjohtaja Jarkko Hyttinen, maankäyttöjohtaja Topiantti Äikäs, maaseutujohtaja Kari Mikkonen, palvelujohtaja Linda Asikainen, talousjohtaja Tiia Tamlander, vesiliikelaitoksen johtaja Jarkko Laitinen ja vs. talousjohtaja Janne Skott.

Lisäksi kaupungin konserniyhtiöistä tarkastuslautakunnan kuultavina ovat olleet Kiinteistökehitys Naistinki Oy:n toimitusjohtaja Kyösti Ylijoki ja Mikalo Oy:n kehitysjohtaja Jussi Teittinen.

Lautakunta on kokoontunut säännöllisesti ja kokouksia on pidetty noin kerran kuukaudessa. Varsinaisen arviointikertomuksen työstämisen tarkastuslautakunta on tehnyt omissa työkokouksissaan huhti- ja toukokuun 2024 aikana. Lautakunnalla on ollut arviointityötä varten käytettävissään muun muassa eri toimielinten pöytäkirjat, kokouksessa kuultavina olleiden henkilöiden erikseen toimittamat kirjalliset materiaalit, talousarvio 2023, käyttösuunnitelmat 2023, tilinpäätös 2023 ja henkilöstökertomus 2023 sekä tilintarkastajan raportit.

Tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisydet on kirjattu lautakunnan pöytäkirjaan 26.9.2023 § 48 ja ne on otettu huomioon arviointikertomuksen laadinnassa. Tarkastuslautakunnan uusi puheenjohtaja ilmoitti kokouksessa 24.4.2024, että hänellä ei ole esteellisyyksiä arviointikertomuksen laadinnassa.

Tarkastuslautakunnan jäsenistä monet ovat osallistuneet FCG Finnish Consulting Group Oy:n tarkastuslautakunnille järjestämiin koulutuksiin.

Tilintarkastuksen on suorittanut tilintarkastusyhteisö KPMG Julkistarkastus Oy vastuunalaisena tilintarkastajanaan JHT, KHT Elina Hämäläinen. Vastuunalainen tilintarkastaja on ollut esteellisyyssäännökset huomioiden sihteerinä läsnä tarkastuslautakunnan kokouksissa.

2.2 Kaupunginhallituksen lausunto vuoden 2022 arviointikertomuksesta

Kuntalain 121 §:n mukaan kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta. Kyseiseen lainkohtaan liittyvässä hallituksen esityksessä todetaan, että *”hallituksen tulisi antaa valtuustolle lausunto niistä toimenpiteistä, joihin se on ryhtynyt tai päättää ryhtyä arviointikertomuksessa esitettyjen havaintojen johdosta. Käytännössä menettely saattaisi edellyttää, että hallitus pyytää alaisiltaan toimielimiltä tarvittavat vastineet arviointikertomuksesta ja kokoaisi niistä koko kuntaa koskevan kunnanhallituksen lausunnon. Tarkastuslautakunnan olisi hyvä seurata jälkikäteen arviointikertomuksessa esitettyjen suositusten perusteella toteutettuja toimenpiteitä.”*

Vuoden 2022 arviointikertomus käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 12.6.2023 § 84. Kaupunginvaltuusto merkitsi arviointikertomuksen tiedoksi ja *”kehotti kaupunginhallitusta antamaan valtuustolle lokakuun 2023 loppuun mennessä kuntalain 121 §:n tarkoittaman lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta”*.

Kaupunginvaltuusto merkitsi kokouksessaan 25.9.2023 § 108 tiedoksi kaupunginhallituksen lausunnon vuoden 2022 arviointikertomuksesta sekä siinä esitetyistä havainnoista.

Tarkastuslautakunta kävi keskustelun vuoden 2022 arviointikertomuksesta valtuustolle annetusta lausunnosta kokouksessaan 31.10.2023 § 56 merkityn tiedoksi. Tarkastuslautakunnan huomio kiinnitettiin erityisesti siihen, että vesiliikelaitoksen johtokunta ei ollut käsitellyt arviointikertomusta edelleenkään 31.10.2023 mennessä. Kaupunginhallituksen 18.9.2023 antaman lausunnon mukaan *”Vesiliikelaitos merkitsee arviointikertomuksen tiedoksi seuraavassa kokouksessa”,* joka kokous oli pidetty 19.10.2023.

Vesiliikelaitoksen johtokunta käsiteli vuoden 2022 arviointikertomuksen kokouksessaan 16.11.2023 merkityn tiedoksi tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen vuoden 2022 tilinpäätöksestä.

MAHDOLLISUUKSIEN MIKKELI

- Puhtaan veden pääkaupunki

Kestävästi kehittyvä ja älykkäästi uudistuva

Osaaminen ja yrittäjyys

Mahdollistavat elinympäristöt ja hyvinvointia edistävä toiminta ja palvelut

Yhteisöllisyys ja osallisuus

3. Tilinpäätöksen sisältö ja valtuuston asettamien tavoitteiden toteutuminen

3.1 Huomioita tilinpäätöksen esittämistavasta ja sisällöstä

Tilinpäätöksessä 2023 on esitetty tilinpäätöksen laiskäiteinen sisältö eli kuntien voimassa olevan tilinpäätösohjeistuksen mukaiset tiedot. Kaupungin tilinpäätös on varsin laaja kokonaisuus, jota osaltaan laajentaa konserniyhtiöiden ja kaupungin toimielinten strategiakorttien esittäminen taulukkomuodossa.

Tilinpäätöstä tiivistää henkilöstöä koskeva osuus, joka on tilinpäätöksessä esitetty lyhyesti yhdellä sivulla. Kuntien tilinpäätösohjeistuksessa koskien henkilöstöä todetaan muun muassa, että *”Merkittävät muutokset esimerkiksi sairauspoissaoloissa tai työilmapiirissä on syytä esittää toimintakertomuksessa, koska niiden kehityksellä saattaa olla vaikutuksia kunnan toimintaan ja talouteen. ... Lisäksi toimintakertomuksessa annetaan kirjanpitolain olennaiset tiedot siitä, miten kunta huolehtii sosiaalisista asioista ja muista kuin edellä mainituista henkilöstöasioista (KPL 3a, esim. tasa-arvo, työolot, työntekijöiden kuuleminen, työterveys ja turvallisuus, palkitseminen, henkilöstöjohtaminen).”* Edellä kuvattu tieto ei ole sisällytetty kaupungin tilinpäätöksen ”Henkilöstö”-kappaleeseen. Lisäksi on laadittu erillinen henkilöstökertomus (kaupunginhallitus 25.3.2024 § 91), jossa on esitetty tarkemmat henkilöstöä koskevat tiedot.

Myös ympäristötilinpäätöksestä on esitetty lyhyt yhteenveto tilinpäätöksessä, minkä lisäksi kaupunkikehityslautakunta on valmistellut siitä laajemmän erilli-

sen version ”Mikkelin kaupungin ympäristötilinpäätös 2023” (kaupunginhallitus 15.4.2024 § 108). Ympäristötilinpäätös on tilinpäätöksessä esitetty Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston ympäristöasioiden kirjaamisesta ja esittämisestä antaman yleisohjeen mukaisesti.

Merkittävimmät riskit on arvioitu tilinpäätöksen sivuilla 27–29. Operatiivisista riskeissä on mainittu keskeisenä henkilöstöressurssien riittävyys ja hallinta sekä riittävä osaaminen henkilöstömäärän vähentyessä. **Tämä asia on tullut jatkuvasti esille myös tarkastuslautakunnan kuulemis- ja haastattelutilanteissa.**

Omaisuuteen kohdistuvana merkittävänä riskinä on todettu korjausvelan suuri määrä. Tilinpäätöksen mukaan kiinteistöjen korjausvelkalaskelma on päivitetty vuonna 2021 ja tilinpäätöksessä esitetty korjausvelan määrä yhteensä 98,4 miljoonaa euroa on vuodelta 2020. Tilinpäätöksessä ei ole kerrottu, miksi kiinteistöjen korjausvelan päivitystä ei ole tehty vuoden 2021 jälkeen tai mikä olisi korjausvelan arvioitu määrä 31.12.2023.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä on kuvattu tilinpäätöksen sivuilla 30–34. Sisäisen tarkastuksen järjestämisen osalta on todettu muun muassa, että edellisinä vuosina toteutettujen sisäisten tarkastusten kehittämistoimenpiteet on pääosin viety käytäntöön. Viiveitäkin näissä on tullut esille:

- Sisäisen tarkastuksen raportti Vesiliikelaitoksen urakasopimuksen purkuprosessista oli esillä kaupunginhallituksessa 4.9.2023, jolloin kaupunginhallitus edellytti raportissa esitettyjen toimenpiteiden viemistä käytäntöön syksyn 2023 aikana. Tilinpäätöksen mukaan toteutus on aloitettu, mutta kaikkia toimenpiteitä ei ehditty toteuttaa vuoden 2023 ai-

Kaupungin strategiasta on tehty visuaalinen yhteenveto.

kana. Tilinpäätöksestä ei ilmene, miltä osin toimenpiteet ovat edelleen kesken.

- Kiinteistöinvestointien hallinnan sisäisen tarkastuksen raportissa esitetyt kehittämistoimenpiteet piti viedä päätökseen vuoden 2023 aikana (kaupunginhallitus 16.1.2023). Tilinpäätöksen mukaan niiden toteuttaminen on viivästynyt annetusta aikataulusta.

Sopimustoiminnan järjestämistä osana sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on kuvattu tilinpäätöksessä lyhyesti ja melko yleisellä tasolla. Sopimustoiminnan merkitys kuitenkin korostuu kaupungin toiminnassa, kun palveluja ostetaan yhä enemmän ulkopuolisilta palveluntuottajilta. Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan kaupungissa ei ole voimassa olevaa kokonaisvaltaista sopimushallinnan ohjeistusta, mitä voidaan pitää merkittävänä puutteena sopimusriskien hallinnan näkökulmasta.

Kuntien tilinpäätösyleisohjeen mukaan toimintakertomuksessa on annettava tietoja paitsi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ja konsernivalvonnan järjestämisestä niin myös keskeisistä johtopäätöksistä. Ohjeen mukaan kunnanhallituksen on muun muassa annettava tiedot siitä, **miten sisäistä valvontaa ja konsernivalvontaa on tarkoitus kehittää voimassa olevalla suunnittelukaudella**. Ohjeen mukaan keskeiset johtopäätökset tulisi esittää toimintakertomuksessa esimerkiksi otsikon ”Kunnanhallituksen kokonaisarvio” alla. Toimintakertomuksesta puuttuu kaupunginhallituksen kokonaisarvio keskeisistä johtopäätöksistä.

Lopullisessa tilinpäätöksessä 2023 on tullut esille muutamia painovirhetyypisiä virheitä. Tilinpäätös on sisällöltään laaja, kun tietoja siihen kootaan useasta eri lähteestä ja useiden eri henkilöiden toimittamina. *Suurin euromääräinen virhe oli tilinpäätöksen sivuilla 239: ”Metsä-Sairilan puhdistamon investoinnin kokonaiskustannuksiksi riita-asioiden sovintosopimuksen jälkeen muodostui 86 miljoonaa euroa.”* Oikea euro-määrä on 80,6 miljoonaa euroa.

Kokonaisuutena kaupungin tilinpäätösprosessia voidaan pitää hyvin suunniteltuna ja organisoituna, mistä suuri kiitos kuuluu talouspalveluille. Tilinpäätös 2023 valmistui ajallaan, kun kaupunginhallitus allekirjoitti sen kokouksessaan 25.3.2024 § 92. Allekirjoittaminen toteutettiin sähköisellä allekirjoituksella. Samassa yhteydessä kaupunginhallitus kiitti Mikkelin kaupungin henkilöstöä ahkeruudesta ja sitoutuneisuudesta, jota henkilöstö on osoittanut edeltävinä taloudellisesti ja toiminnallisesti erittäin haastavina vuosina, sekä kiitokseksi päätti muistaa henkilöstöä vuonna 2024 kertaluonteisella sadan euron lisäyksellä, paikallisesti erikseen sovittujen periaatteiden mukaisesti, henkilöstön liikunta-, kulttuuri- ja hyvinvointietuun eli Epassiin.

Tarkastuslautakunnan arviointityötä on edellisvuosien tapaan vaikeuttanut talousarviossa ja tilinpäätöksessä esitettyjen tavoitteiden epätarkka ja monelta osin varsinaista toimintaa tai toimenpidettä kuvaava esittämistapa sekä aitojen mittareiden puuttuminen. Näistä ongelmista myös edelliset tarkastuslautakunnat ovat arviointikertomuksissaan huomauttaneet.

Tilinpäätös on strategiakorttien esittämistavan takia myös laaja ja osittain vaikeasti hahmotettava kokonaisuus. Tilinpäätöksessä on esitetty strategiakorttien lisäksi lautakunnittain ja liikelaitoksittain myös palvelusuunnitelman toteutuminen sekä talouden toteutuma olennaisine poikkeamineen, jotka osaltaan selkiyttävät toiminnan ja talouden toteutumisen arviointia.

Strategiakorttien ”Mittari”-sarakeessa esitetyt **mittarit on monen tavoitteen kohdalla esitetty ei-mitattavina, kun niille ei ole asetettu numeerista tai laadullista tavoitetta tai vertailuarvoa tai muutakaan mitattavaa asiaa**. Esimerkkeinä voidaan mainita tavoitteet ”järjestettyjen tilaisuuksien lukumäärä”, ”alueellisten kumppaneiden lukumäärä”, ”hankinnoilla työllistettyjen määrä”, ”lupapäätösten valmisteluun käytetty aika keskimäärin”, ”harjoittelupaikat”, ”lausuntojen lukumäärä”, ”euroa/oppilas”, ”kulutus”, ”toiminnan määrä”, ”yhteistyön ja toimintojen määrä”, ”tapahutumien määrä ja kävijämäärä”, ”myönnettyjen avustusten määrä”, ”käyttö kohteina ja euroina”, ”arvioitu vuosituotto kWh”, ”yritysten määrä”, ”allekirjoitukset/vuosi”, ”vuokrasopimusten määrä”.

Strategiakorttien sarakeesta ”Tavoite/vastuu” puuttui useista kohdista kokonaan vastuutaho ja toisaalta vastuutahot oli sitten esitetty vaihtelevasti ja osin epäloogisesti. Vastuutahoiksi oli nimetty muuan muassa HR, palvelupäällikkö, talouspalvelut, viestintätiimi, esimiehet ja tiiminvetäjät, esimiehet ja työntekijät, henkilöstö, varhaiskasvatus, perusopetus, kaupunginorkesteri, Koppa, Käpy-ryhmä, lautakunnan alaiset toimijat ja kerhotoiminnan ohjausryhmä.

Tilinpäätöksessä esiintyy useita lyhenteitä, joita ei ole kaikkien tekstiosin kohdalla avattu tarkemmin, esimerkiksi BEM, GEM, LTO, TKI, TOB OV/HTV osp, NY-toiminta, TEO-prosentti, ETO- ja toimistotilat, VAETS, TUMA, OSS-järjestelmä, JTF. Tilinpäätöksessä käytetyt lyhenneet voisi olla perusteltua luetella ja avata esimerkiksi luettelonomaisesti heti tilinpäätöksen alussa sisällysluegelon jälkeen. Tilinpäätös on julkinen asiakirja, jota lukevat myös monet ulkopuoliset tahot.

ESE-kaupan valmistelu oli keskeisessä roolissa kertomusvuoden aikana. Kaupasta kertovassa tiedotustilaisuudessa asiaa kuvasivat muun muassa kaupunginjohtaja Janne Kinnunen ja kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Oskari Valtola.

Kuva Mikkelin kaupunki

Tarkastuslautakunta suosittelee, että

- tilinpäätöksen toimintakertomuksen Henkilös-
tö-kappaleessa esitetään vastaisuudessa kaikki
sitä koskevat tilinpäätösyleisohjeen mukaiset
asiat
- henkilöstön hyvinvoinnista ja työkuormituksen
vaikutuksista tehdään tarkempi analyysi
- tilinpäätöksen toimintakertomukseen sisälly-
tetään vastaisuudessa kaupunginhallituksen
kokonaisarvio siitä, miten kaupungin sisäistä
valvontaa ja konsernivalvontaa on tarkoitus
kehittää voimassa olevalla suunnittelukaudella
- strategiakorttitavoitteet asetetaan kuntastra-
tegiasta johdetuille osa-alueille siten, että
 - ne kohdistuvat riskiarvion perusteella
olennaisiin toimintoihin
 - ne ovat konkreettisia ja yksiselitteisiä
 - ne kuvaavat kunnan aikaansaannoskykyä ja
positiivisia vaikutuksia kaupunkilaisten hy-
vinvointiin ja kaupungin elinvoimaisuuteen
 - ne ohjaavat toimintatapoja kehittävään ja
tulokselliseen suuntaan
 - ne ovat kaupungin omilla toimenpiteillä
saavutettavissa
 - ne ovat konkreettisilla mittareilla ja mene-
telmillä mitattavia ja siten myös arvioitavia
 - niiden seurantamittarit ja -menetelmät
mahdollistavat tavoitteiden saavuttamisen
määrällisen ja laadullisen arvioinnin verrat-
tuna edelliseen vuoteen
 - ne ovat yhteismitallisia strategisten
päämäärien tavoitteiden kanssa
- tilinpäätöksessä esitetyistä lyhenteistä laadi-
taan selityksineen erillinen luettelo tilinpää-
töksen yhteyteen.

3.2 Kaupungin strategia ja tavoitteiden toteutuminen

Mikkelin kaupungin strategia on kunnianhimoisen ja tulevaisuuteen katsova, joskus jopa kooltaan suuruudessaan hengästyttävä. Mikkelissä on paljon potentiaalia, oli kyse sitten yrityksistä, ihmisistä tai ympäristöstä. Tämän potentiaalın brändäämiseksi ja tuotteistamiseksi on tehtävä sinnikkäästi töitä ja muistettava taputtaa itseään selkään onnistumisista.

Mikkelin kehittämälustoista moni on sidoksissa puhtaaseen, aktiiviseen ja kestävään elämäntapaan, jossa

ihminen voi hyvin ja ympäristö tukee terveyttä. Puhdas vesi, luonto ja ilma ovat kultaa maailmassa, jossa ilmastonmuutos ja saasteet haastavat ympäristöä ja yhteisöjä. Näiden teemojen ympärille liiketoimintaa kehittämällä ja sen tuotteistamista edistämällä meillä on mahdollisuus viedä mikkeliäistä osaamista maailmalle ja samalla luoda elinvoimaa alueelle.

Meillä on myös mahdollisuus houkuttaa ihmisiä tänne nauttimaan puhtaasta luonnosta ja kiireettömästä elämänmenosta kehittyvien matkailutoimintojen avulla. Matkailun ja kansainvälisten tunnustusten tuomaa positiivista näkyvyyttä alueelle ei voi ostaa rahalla.

Mikkeli on koulutuskaupunki, jossa on pitkät perinteet koulutukselle ja sen kehittämiseksi. Moni oppilaitos tekee jo nyt työtä tulevaisuuden työkalujen parissa ja kehittää elinikäistä oppimista tukevia palveluita ja alustoja. Lisäksi alueen tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-osaaminen kasvavat ja kehittyvät huimaa vauhtia, kiitos osaavien ja rohkeiden hanketoimijoiden.

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Mikkelin yliopistokeskus verkostoinen, Mikkelin lukio, Etelä-Savon ammattiopisto, liikelaitos Otavia ja Mikkelin kansalaisopisto sekä muut sivistys- ja koulutuspalveluita alueella tuottavat tahot ovat tehneet vuosikymmeniä sinnikkäästi töitä antamalla mahdollisuuksia itsensä kouluttamiseen ja kehittämiseen. Monen leipä tulee pöytään näiden opinahjojen ansiosta ja paikalliset yritykset ja niiden henkilöstö voivat päivittäin tehdä työtään, kiitos täällä tarjolla olevan koulutuksen.

Kaupungissa kannattaisi kuitenkin erityisesti kiinnittää huomiota osaajien aivovuotoon, joka suuntautuu pois alueelta. Lisäksi voisimme tehdä enemmän töitä sen eteen, että kouluissamme opiskelevia muualta tulleita osaajia saataisiin sitoutettua alueelle ja mahdollistettua heille hyvän elämän edellytykset, siihen ei tutkin-
topaperi yksinään riitä.

Mikkelissä monella asiat ovat hyvin, mutta hyvinvointi ei jakaudu tasaisesti. Olemme kehittyneet lukuisilla osa-alueilla, esimerkiksi nuorisotyöttömyyden ja aikuisväestön tupakoinnin vähentymisen osalta. Kaupunki voi yhtä hyvin kuin asukkaansa. Onkin siis kiinnitettävä tulevaisuudessa huomiota inhimillisen huono-osaisuuden, huono-osaisuuden taloudellisten yhteyksien ja huono-osaisuuden sosiaalisten seurauksien riskien tunnistamiseen ja tuen kohdentamiseen näille ryhmille.

Työtä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden edistämiseksi kannattaa myös jatkossa tehdä tiiviissä yhteistyössä sidosryhmien, kuten hyvinvointialueen ja järjestöjen kanssa. Asuinalueiden väliin hyvinvointieroihin kannattaisi päätöksiä tehdessä kiinnittää tarkasti huomiota, jotta emme tule kehittä-

neeksi alueita eriarvoisesti ja aiheuta siten monitahoista eriarvoisuuden lisääntymistä.

Koulu-, päiväkotij- ja palveluverkon suunnittelulla on iso merkitys huono-osaisuuden kasautumisen ehkäisyssä. Meillä on kaupungissa myös huima mahdollisuus toimia geriatrisen osaamisen ja osaamisen kehittämisen etulinjassa jo alueen luontaisen ikärakenteen puolesta. Tästä hyvänä esimerkkinä toimii Etelä-Savon hyvinvointialueen kanssa tehty yhteistyö valtakunnallisesti tunnustettujen elintapaohjauksen huippumallien osalta.

Kokonaisuutena Mikkelin tulevaa suuntaa strategiasa yhteen vetäen määrittävät tulevien investointien ja hankkeiden onnistuminen, käyttötalouden perustusten vakauttaminen ja hyvän elämän edellytysten mahdollistaminen. Näillä kaikilla on yhteys kaupungin veto- ja pitovoimaan. Mikkelin tulevaisuus on meidän kaikkien asia.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että

- **strategisten toimenpideohjelmien toteutuminen esitetään tilinpäätöksessä selkeästi ja tasapainoisesti**
- **tilinpäätöksessä esitetään vuosittain strategialle asetettujen mittareiden (8 kpl) ”välitilinpäätös” eli niiden toteutuminen siihen mennessä**
- **lautakuntien strategiakorttien tavoitteet esitetään yhteismitallisesti strategisten päämäärien tavoitteiden kanssa**

3.3 Hallinto- ja elinvoimapalvelut

Hallinto- ja elinvoimapalveluiden tehtävänä on tukea palvelualueiden ja liikelaitoksien tuloksellista toimintaa ja seurata asetettujen tavoitteiden toteutumista. Hallinto- ja elinvoimapalvelut tuottavat johtamista, kehittämistä ja päätöksentekoa varten ajantasaista tietoa kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminnasta ja toimintaympäristön muutoksista. Hallinto- ja elinvoimapalvelut tuottavat palvelualueille keskitetyt tukipalvelut. Hallinto- ja elinvoimapalveluihin sisältyy hallintopalvelut, talouspalvelut, henkilöstöpalvelut sekä ruoka- ja puhtauspalvelut sekä viestintä- ja markkinointipalvelut. Vuoden aikana viestintä- ja markkinointipalvelut eriytettiin hallinto ja elinvoimapalveluista.

Palvelualueelle ohjelmakorteissa asetetut tavoitteet ovat vaikeasti tulkittavissa johtuen ”tavoite – mittari – toteuma” -esitystavan ristiriitaisuudesta ja epämääräisyydestä. Joidenkin tavoitteiden kohdalla toteutumista on vaikea arvioida, koska varsinaista numeerista mittaria tai ajallista vertailukohtaa ei ollut talousarviossa asetettu, vaikka toteumassa esitettiin lukuja.

Palvelualueen tulot yhteensä 15,8 miljoonaa euroa ylittyivät alkuperäiseen talousarvioon nähden 1,6 miljoonalla eurolla. Tulojen hyvää kertymää selittää muun muassa saadut pakolaiskorvaukset ja omaisuuden myyntivoitot.

Toimintamenot yhteensä 33,3 miljoonaa euroa ylittivät alkuperäisen talousarvion 0,1 miljoonalla eurolla, mutta toteutuivat 0,7 miljoonaa euroa muutettua talousarviota pienempänä. Työmarkkinatuen kuntaosuus ylitti alkuperäisen talousarvion 0,9 miljoonalla eurolla ja muutetunkin talousarvion 0,4 miljoonalla eurolla.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että

- **strategiakorteissa määritellään mitattava tai muuten arvioinnin mahdollistava tavoite ja sille konkreettinen mittari**
- **toteumaa verrataan mittariin ja tavoitteeseen**

3.4 Mikkelin seudun ympäristölautakunta

Ympäristölautakunta ja sen alaisuudessa toimiva Ympäristöpalvelut -yksikkö vastaa kuntatason ympäristöterveydenhuollon ja ympäristösuojelun tehtävistä Mikkilissä, Hirvensalmella, Kangasniemellä, Mäntyharjussa ja Pertunmaalla. Resurssien sallimissa puitteissa toteutetaan erilaisia selvityksiä vuorotellen toimialueen eri kuntien alueella. Tavoitteena on antaa palvelut samantasoisina koko toiminta-alueella ympäristöpalvelusopimuksen mukaisesti.

Tilinpäätöksen mukaan Yleinen terveysvalvonnan toiminta toteutui pääosin palvelusuunnitelman mukaan. Suunnitelmallisissa tarkastuksissa tarkastustavoitteisiin ei päästy toteutuman ollessa puolet asetetusta tavoitteesta. Myöskään suunnitelmallisen valvonnan osalta tavoitteisiin ei päästy tapahtumaprosentin ollessa terveysuojelussa 63 prosenttia ja elintarvikevalvonnassa 45 prosenttia. Valvonnan ja tarkastusten toteutumiseen on vaikuttanut resurssipula, lisäresurssia on saatu vuoden 2024 alusta.

Eläinlääkintähuollossa on ollut tilinpäätöksen mukaan hyvä tilanne koko vuoden valtakunnallisesta eläinlääkäripurulasta huolimatta. Henkilöstön riittävyys on saatu monella toiminta-alueella turvattua, samoin osaavan henkilöstön määrä on saatu pidettyä hyvällä tasolla myös viikonloppuina ja loma-aikoina.

Erityisinä onnistumisina voidaan mainita seuraavat:

- eläinlääkäritilanne oli vuonna 2023 hyvä ja kiireellisen eläinlääkäriapu saatiin järjestettyä 24/7
- kouluruokailussa ollut laaja tortillaruokeymyrkytys-epidemia saatiin selvitettyä yhdessä kaupungin ruoka- ja puhtauspalveluiden, Ruokaviraston ja Terveystien ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa
- vesiosuuskunnat on saatu valvonnan ja säännöllisen näytteenoton piiriin
- ympäristönsuojelun perustehtävät ovat hoituneet haasteellisesta henkilöstötilanteesta huolimatta (henkilöstövaihdokset ja henkilöstövaje osan vuotata)

Mikkelin seudun ympäristölautakunnan toimintaa ei voi arvioida pelkästään taloudellisten numeroiden valossa, vaan on otettava huomioon toiminnalle asetetut tavoitteet ja osaavan ja hyvinvoivan henkilöstön riittäminen suhteessa lautakunnan alaisten toimijoiden laakisääteisiin tehtäviin. Henkilöstön ja resurssien riittävyys näyttelee isoa roolia toiminnan järjestämisessä ja onnistumisessa.

Strategisten tavoitteiden laadullista ja määrällistä arviointia ei ole voinut tehdä tasalaatuisesti mittarien suuren määrän ja tavoitteiden sekä mittareiden epäjohdonmukaisuuden vuoksi. Jotta toimintaa voidaan arvioida, täytyy tavoitteiden ja mittareiden ajallisen, laadullisen ja määrällisen muodon olla arviointia tukevaa ja mittareiden määrän kohtuullinen.

Positiivisena havaintona nousee esille Miljoona roskapussia -kampanja, joka positiivisella tavalla edistää kuntalaisten osallisuutta ympäristönhoitoon. Lisäksi kaupunki on kunnostautunut tapahtumien lupa- ja ilmoitusmenettelyissä, joista on saatu myönteistä asiakaspalautetta.

Ympäristölautakunnan toimintakulut olivat 2,2 miljoonaa euroa, jossa on alitusta talousarvioon nähden vajeat 0,1 miljoonaa euroa. Toimintatulot 1,2 miljoonaa euroa ylittivät talousarvion reilulla 0,1 miljoonalla eurolla.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että

- **strategiakortteihin otetaan kohtuullinen määrä mittareita**
- **mittarit esitetään selkeinä ja laadullisina**
- **tavoitteet asetetaan realistisiksi**

3.5 Kasvatus- ja opetuslautakunta

Lautakunta vastaa varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestämisestä ja tuottamisesta. Lautakunta luo edellytyksiä ja toteuttaa laadukasta varhaiskasvatusta ja perusopetusta lapsille ja nuorille. Lukiokoulutuksen tavoitteena on tukea opiskelijoiden kasvamista hyväksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, työelämän, harrastusten sekä ihmisenä kasvamisen monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Lautakunta tukee lasten, nuorten ja aikuisten edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen sekä henkiseen että myös fyysiseen hyvinvointiin.

Kasvatus- ja opetuslautakunnan alaisen palvelualueen toimintaan vaikutti keskeisesti vuonna 2023 muun muassa Saimaanportin yhtenäiskoulun rakentaminen, Suomenniemen koulun lakkauttaminen ja sen yhdistäminen Ristiinan yhtenäiskouluun, Rouhialan koulun jatkopäätös, Ristiinan uuden päiväkodin rakentamisen aloitus sekä uusi, yksityinen päiväkotitoiminta Nuijamiehessä.

Toiminnan osalta korostettiin myös koulutuspolun ja eri sektoreiden välistä yhteistyötä elinkeinoelämän kanssa alueen elinvoiman ja työvoiman saatavuuden varmistamiseksi. Samalla kiinnitettiin huomiota nivelvaiheiden sujuvuuteen.

Itäisen alueen koulu- ja päiväkotiratkaisut sekä lukion remontointi tai siirto nykyaikaisempiin tiloihin olivat edelleen avoimia asioita, mutta kouluratkaisujen suunnittelua edistettiin vuoden 2023 aikana.

Vuoden 2023 palvelusuunnitelmaa arvioitaessa on tärkeää huomioida kasvatus- ja opetuslautakunnan alaisella palvelualueella tapahtuneet yhteiskunnalliset muutokset, jotka vaikuttavat toiminnan suunnitteluun ja järjestämiseen. Esimerkiksi 100 ukrainalaisen oppilaan saapuminen kaupunkiin sotatilannetta turvaan on vaikuttanut perusopetuksen oppilas- ja opetusryhmien määrään sekä toiminnan järjestämiseen.

Oppivelvollisuusudistuksen jälkeinen aika, hyvinvointialueiden aloittaminen sekä erilaiset yhteiskuntaan ja maailmaan liittyvät muutokset ovat lisänneet toiminnan epävarmuustekijöitä, koskien niin toiminnan järjestämistä kuin resurssien ja rahoituksen näkökulmaa. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi on kehittynyt useilla osa-alueilla. Tilanne on kuitenkin heikentynyt useilla hyvinvoinnin mittareilla. Vuoden 2023 alussa aloitetulla hyvinvointialueen ja kaupungin välisellä yhteistyöllä on merkityksellinen asema näiden haasteiden kohtaamisessa.

Lautakunnan strategisten tavoitteiden saavuttamisen arvioimiseksi olisi hyödyllistä kehittää selkeämmin ase-

tettuja seurantamittareita ja -menetelmiä, jotka mahdollistavat tavoitteiden ja toteutuman määrällisen ja laadullisen arvioinnin suhteessa edelliseen vertailuvuoteen. Esimerkiksi sairauspoissaolojen esitystapa poikkeaa strategiassa esitetystä tavasta (pv/hlö), joten sairauspoissaolojen tasoa on vaikeaa arvioida tilinpäätöksessä, jossa se on esitetty kaikkia sairaspäiviä koskevana kokonaismääränä.

Perusopetuksen oppilasmäärä kasvoi hieman edellisvuodesta ja talousarviosta ollen 4.673 (4.649/2022). Erityisopetuksessa olleiden määrä oli 536 (522/2022) ja lukio-opetuksen oppilasmäärä 761 (760/2022). Alentunut syntyvyys, joka näkyy jo päiväkodeissa ja esiopetuksessa, ei vielä juurikaan näy perusopetuksen oppilasmäärissä sen lisäksi, että muuttovoitto on tuonut uusia oppilaita.

Hyvinvointialueiden käynnistäminen ja oppivelvollisuuden uudistus vaikuttavat merkittävästi palvelualueen toimintaan. Toiminta-alueella on käytetty aikaa tiiviiden moniammatillisten yhteistyörakenteiden luomiseen näiden muutosten tukemiseksi. Myös yritys- ja oppilaitosyhteistyöhön on satsattu, mikä edistää koulutus-, tiede- ja työelämäpolkuja. Esimerkiksi MiniMikeli -toiminta 6. luokkalaisten edistää yrittäjyyskasvatusta osana toimijuus- ja yrittäjyyspolkua, samoin 9. luokkalaisten tiedepäiviin osallistuminen osana tiedekasvatusta. Vuosittaiset tapahtumakokonaisuudet KulttuuriKameli ja Kulttuuripolku mahdollistavat yhdenvertaiset lasten ja nuorten tutustumismahdollisuudet kulttuurin ja taiteen elämyksiin.

Lukiokoulutusta on kehitetty erityisesti hankerahoituksen tuella, ja hanketoiminnan painopisteinä ovat olleet kansainvälisyystoiminnan vahvistaminen ja lukio-opetuksen laatutyöhön panostaminen. Samaten lukio on vahvistanut korkeakoulu yhteistyötä Itä-Suomen yliopiston kanssa. Lukion aloittaneiden määrässä oli hienoista laskua ja aineopiskelijoiden 20 prosentin vähenemä johtuu kahden tutkinnon opiskelijoiden määrän laskusta.

Kasvatus- ja opetuslautakunnan perusopetuksen tavoitteena on ollut myös oppilashyvinvoinnin ja koulunuorisotyön kehittäminen, mikä on merkittävä jatkumo lasten ja nuorten hyvinvoinnin parantamiseksi. Harrastamisen Suomen mallin rahoituksella on saatu järjestettyä harrastustoimintaa koululaisille. Kehityskohtiin on haettu ja saatu hankerahoitusta.

Rahoitusympäristön muutosten ja tulevaisuuden epävarmuustekijöiden vuoksi on entistäkin tärkeämpää varmistaa, että kehitys- ja tarvelähtöinen lisäresursointi eivät perustu yksinomaan projekti- ja hankerahoitukseen. Kasvatuksen ja opetuksen toimialan ydinkysymys on henkilöstön hyvinvointi. Työhyvinvoinnin paranta-

misessa sairauspoissaolopäivien osalta tapahtui merkittävä noin 20 prosentin alenema vuonna 2023 verrattuna edelliseen vuoteen (24.844 → 19.936), alenemassa on huomioitava myös koronan vaikutukset.

Vaikka kasvatus- ja opetuslautakunnan toimintaa ei voi arvioida pelkästään käyttötalouden suhteen, ovat lautakunnan alaiset toimijat tehneet hyvää työtä talouden tasapainottamisessa, vaikka varhaiskasvatuksen toiminta-alueen muutoksista johtuvat poikkeamat söivätkin kokonaistulosta. Vaikka resurssit ovat kaventuneet ja toimintaympäristö ollut isojen muutosten edessä, toimijat ovat kyenneet vastaamaan haasteisiin, mikä korostaa henkilöstön merkitystä ja sitoutumista toiminnan onnistumisessa.

Lautakunnan toimintatulot yhteensä 5,2 miljoonaa euroa alittivat alkuperäisen talousarvion vajaalla 0,4 miljoonalla eurolla, mutta toteutuivat muutettuun talousarvioon (- 0,9 miljoonaa euroa) nähden vajaat 0,6 miljoonaa euroa suurempana. Taustalla oli varhaiskasvatusmaksujen lakimuutos, jolla maksuttomuuteen oikeuttavaa tulojen alarajaa korotettiin 30 prosentilla.

Toimintamenot yhteensä 98,4 miljoonaa euroa ylittivät alkuperäisen talousarvion lähes 2,3 miljoonalla eurolla ja muutetunkin talousarvion lähes 0,4 miljoonalla eurolla. Kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 18.3.2024 hyväksynyt kyseisen määrärahaylityksen. Menojen ylitymisen taustalla olivat toteutettu palkkatarkaisu sekä varhaiskasvatuksen ennakoitua suuremmat palvelusetelimenot.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että

- **hankerahoituksen saamiseen tulevaisuudessa mahdollisesti sisältyvä riski huomioidaan kokonaisvaltaisella tavalla toiminnan suunnittelussa**
- **tilinpäätöksessä esitetään vuosittain lautakunnan näkemys tehtyjen palveluverkkopäätösten vaikutuksista taloudelliseen tulokseen**

3.6 Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta

Kaupungin hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta on keskeinen toimielin kaupungin strategisten tavoitteiden toteuttamisessa, keskittyen erityisesti hyvinvoinnin edistämiseen ja osallisuuden vahvistamiseen asukkaiden keskuudessa. Se tekee tiivistä yhteistyötä eri toimijoiden kuten hallintokuntien, järjestöjen ja sidosryhmien kanssa tarjotakseen monipuolisia palveluita ja seuratakseen kaupungin hyvinvointia.

Lautakunta vastaa päätöksenteosta ja suunnittelusta eri hyvinvointia ja osallisuutta koskeissa asioissa, kuten nuorisotyössä ja kulttuuripalveluissa, pyrkien luomaan viihtyisän ja turvallisen ympäristön, jossa jokaisella on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa omaan elinympäristöönsä.

Osallistavan budjetoinnin pilotin jatkuminen vuonna 2023 mahdollisti konkreettisia hankkeita, kuten Suomenselän jääkiekkokaukalon huoltorakennuksen maalaus- ja Urheilupuiston maatrampoliinin. Lautakunnan alaisten palveluiden laatua ja kehittämistä korotettiin ja edistettiin asiakastytyväisyyskyselyjen ja opinnäytetöiden avulla. Sähköisten ja ympäristöstävällisten palveluiden kehittämistä on tehty.

Koulunuorisotyötä vahvistettiin neljän koulunuorisotyöntekijän vakinaistamisella ja Etsivä nuorisotyö tavoitti aktiivisesti nuoria, erityisesti oppivelvollisuuden päättäneitä ja toisen asteen opintoihin haasteita kohdanneita. Kulttuurin edistämistä ja poikkihallinnollista yhteistyötä tapahtui muun muassa kulttuurivierailujen ja kaupunginorkesterin esiintymisten kautta eri toimijoiden kanssa.

Mikkelin kaupungin ikäohjelma valmistui ja ikääntyneitä koulutettiin vertaisohjaajiksi, mikä tuki heidän osallisuuttaan hyvinvoinnin edistäjinä. Senioriväestön osallistaminen aktiiviseen toimintaan edistää kokonaisvaltaista hyvinvointia alueella, jonka väestörakenne on senioripainotteinen.

Erilaisten väestöryhmien kokemukset terveydestä, elämänlaadusta ja hyvinvoinnista vaihtelevat. Matalan kynnyksen osallistumismahdollisuudet ovat varmistaneet laajasti mahdollisuuden osallistumiseen eri lähtökohdista.

Esteetön kaupunkiympäristö edistää yksilön toimijuutta. Liikkumattomuus, mielenterveysongelmat ja päihitteiden käyttö kuormittavat eri ikäryhmiä, vaikka hyvinvoinnissa onkin tapahtunut myönteistä kehitystä. Työllisyyttä ja aktiivisuutta edistävät tukitoimet vähentävät syrjäytymisriskiä ja luovat polkuja vakaampaan arkeen.

Mikkelissä tapahtumien määrä on kasvanut ja kävijämäärät ovat palautuneet koronan jälkeen normaalille tasolle, mikä vahvistaa kaupungin roolia tapahtumalustana. Kulttuurin unelmavuoden hankekaudella kehitettiin malli, joka hyödyttää kulttuuritapahtumien järjestämistä laajemminkin Itä-Suomessa. Museoiden yö, näyttelyt, festivaalit ja muut tapahtumat ovat yhdistäneet eri kohderyhmiä ja edistäneet kaupungin positiivista mainetta.

Mikkelissä on monia aktiivisia eläkeläisjärjestöjä ja muita senioritoimintaa järjestäviä yhdistyksiä. Kuvassa Eläkeliiiton Mikkelin yhdistyksen väkeä yhteisessä kuntoporrastreenissä.

Yhteistyö eri toimijoiden välillä, kuten kaupunginorkesterin, musiikkiopiston ja tanssiopiston kanssa, on lisännyt yhteisöllisyyttä ja kohderymänäkyvyyttä. Opiskelijoiden osallistumista on tuettu harjoittelujen ja opinnäytetöiden avulla. Kaupunkilaisten ja toimijoiden osallisuutta on vahvistettu osallistavan budjetoinnin ja kohdeavustusten kautta.

Mikkelissä on hyvät edellytykset ja perinteet laaja-alaiselle hyvinvoinnin ja osallisuuden kehittämiseksi, mikä näkyy positiivisena kehityksenä kulttuurin ja liikunnan alueilla.

Mikkeliä ja laajemmin aluetta koskevat tunnustukset, kuten Nuorisovaltuustomyönteinen -sertifikaatti, Etelä-Savon kulttuuriympäristöpalkinto ja European Region of Gastronomy -titteli, ovat merkittäviä saavutuksia, joista voimme olla ylpeitä niin paikallisesti kuin alueellisestikin.

Mikkelin musiikkijuhlat ja kaupunginorkesteri ovat saaneet laajaa positiivista huomiota musiikin ystävien keskuudessa, mikä kertoo pitkäjänteisestä ja sinnikkästä työstä. Esimerkiksi Elinan surma -ooppera ja yhteistyö Lontoon filharmonisen orkesterin kanssa ovat lisänneet Mikkelin tunnettuutta musiikkikaupunkina onnistuneen markkinoinnin tukemana.

Mikkelissä on panostettu liikkumiseen ja retkeilyyn suunnitelmallisesti ja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Kalevankankaan liikuntakokonaisuutta on kehitetty edelleen, ja liikuntapaikkojen käyttöä seurataan ja kehitetään aktiivisesti. Kaupungissa on erinomaiset mahdollisuudet liikunnalle ja retkeilylle, joita hyödynnetään myös urheilun ja matkailun edistämiseksi.

Ikäihmisten ryhmämuotoinen elintapaohjausmalli, joka on kehitetty yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa, on saanut näkyvyyttä ja on osoitus onnistuneesta monialaisesta yhteistyöstä ja alueellisesta erityisosaamisesta.

Kirjastopalveluiden ja kansalaisopiston toimintaedellytykset ovat alkaneet elpyä koronavuoden jälkeen. Yhteistyörakenteita eri tahojen kanssa on kehitetty, mikä on rikastanut ja ylläpitänyt toimijoiden sisältö-, kurssi- ja palveluvalikoimaa. Mikkelin kaupunki liittyi Lumme-kirjastojen kansalliseen e-kirjastoon huhtikuussa 2024. Kirjastokäynnit, erityisesti tapahtumakäynnit, ovat lisääntyneet hyvin koronan jälkeen. Tätä osittain selittää kirjaston aktiivinen tapahtumatarjonta.

Kaupungin asiointipiste on siirretty pääkirjastolle, mikä on vaatinut toimintojen uudelleenjärjestämistä ja tiivistämistä. Museokohteiden kävijämäärät ylittivät talousarvion liki 1,5-kertaisesti vuonna 2023, ja Museoiden yö -tapahtuman kävijämäärä oli ennätysellinen. Kansalaisopiston opetustoiminnan volyyymiä laskettiin

säästötoimien seurauksena, mikä näkyi opiskelijamäärissä ja tuntimäärissä.

Kulttuurin ja historian saralla hyviä toimintaedellytyksiä uhkaavat puutteelliset tai korjauksissa jälkeen jääneet tilaratkaisut, jotka voivat aiheuttaa tulevana vuosina sekä rahoituksellisia että toiminnallisia riskejä esimerkiksi valtionosuuksien menetyksen tai tilojen laajamittaisen vahingoittumisen vuoksi. Esimerkiksi Mikkelin taidemuseon asema aluetaidemuseona ja koelmien säilyttäjänä vaatisi pitkäjänteistä ja asianmukaista suunnittelua ja päätöksentekoa tilaratkaisujen osalta.

Lisäksi Mikkelin kulttuuritilojen korjausvelka voi olla uhka tapahtumien järjestämiselle ja niiden toimijoille. Toisaalta sota- ja museohistoriallisesti merkittävien kohteiden säilyttäminen jälkipolville on tärkeää ja vaatii tarvittavia toimenpiteitä.

Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnan strategisten tavoitteiden arvioinnin tueksi olisi hyödyllistä parantaa seurantamittareita ja -menetelmiä, jotta voidaan arvioida tavoitteiden saavuttamista niin määrällisesti kuin laadullisestikin verrattuna edelliseen vuoteen.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota, että rahoituksen muutokset voivat aiheuttaa haasteita hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnan alaisten toimijoiden tehtävälle. Hanke-, järjestö- ja valtionosuusrahoituksista tulevia riskejä olisi syytä tarkastella huolellisesti. Henkilöstön riittävä määrä ja osaaminen vähentävät toiminnan riskejä. Henkilöstölle on tarjottu osaamisen kehittämisen mahdollisuuksia, mutta vaihtelevat henkilöstöresurssit näkyivät joitakin tavoitteita tarkastellessa.

Taloudellisesti toiminta-alueella pystyttiin toimimaan niukoista resursseista huolimatta monimuotoista kaupunkikokemusta rikastuttaen ja taas toisaalta käyttötalouden parantamisen ehdoilla. Suurimmat taloudelliset poikkeamat liittyivät hankeavustuksiin, ulkoliikuntakenttien käyttäjämaksujen vähentymiseen, henkilöstöön ja investointeihin.

Hyvinvoinnin ja osallisuuden toiminta-alueen alaiset toimijat ovat tärkeässä asemassa kaupungin talouden vakauttajana elinvoiman ja hyvinvoinnin kautta suorien ja epäsuorien tulojen lisääjänä, joten niiden toiminnan merkityksen arviointi pelkäänsä suorien tulojen valossa ei ole aivan yksiselitteistä.

Toimintatulot alittivat alkuperäisen talousarvion 0,5 miljoonalla eurolla ollen kokonaisuudessaan 2,7 miljoonaa euroa. Varsinkin liikuntapalvelujen tuotot käyttäjämaksujen ja tilojen vuokratuottojen osalta jäivät merkittävästi tavoitteesta. Poikkeamaa oli myös henkilöstön sijais- ja palkkakustannuksissa. Hankkeilla rahoitettiin toimintaa ja sen kehittämistä.

Toimintamenot ylittivät alkuperäisen talousarvion 0,1 miljoonalla eurolla ollen kokonaisuudessaan 19,5 miljoonaa euroa. Lautakunnan toimintakate oli - 16,8 miljoonaa euroa.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että

- **hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnan toimintoja koskevien kulttuuri- ja museotilojen sekä ainutlaatuisten historiallisten kohteiden nykytila arvioidaan kokonaisvaltaisella tavalla ja arvioinnin tulosten perusteella tehdään määrätietoinen suunnitelma**
- **hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta kiinnittää huomiota lautakunnan alaisten toimijoiden toimintaedellytyksiin myös ulkoisen rahoituksen hankkimisen kannalta, sillä näitä seurauksia ei olla laajemmin arvioitu resurssien kaivuessa**

3.7 Kaupunkikehityslautakunta

Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue tuottaa kaupunkilaisille ja elinkeinoelämälle vetovoimaisen elin- ja toimintaympäristön puitteet suunnitteleamalla, rakentamalla ja ylläpitämällä kiinteistöjä ja yhdyskuntateknisiä verkostoja sekä viher- ja virkistysalueita. Palvelualue tarjoaa tilaratkaisuja asiakkaille (pääasiakkaana ovat kaupungin omat lakisäätaiset palvelut), edistää toimitilojen käytön taloudellista tehokkuutta sekä vastaa kiinteistöjen arvon säilymisestä. Maaseutu- ja lomituspalveluiden toiminta-alueena on maatalousyrittäjien lomituspalveluiden järjestäminen 21 kunnan alueella sekä maataloushallinnon järjestäminen seitsemän kunnan alueella.

Kaupunkikehityslautakunnan toimialueeseen vaikuttivat keskeisesti vuoden 2023 myllerrykset, kuten Ukrainan sota ja korkotason muutokset. Investointien väheneminen näkyi voimakkaasti rakentamisessa ja rakennuslalla.

Mikkelissä rakentaminen hiipui. Asuinrakentamiseen rakennuslupia asuinrakentamiseksi ja rivitaloille ei haettu yhtään. Uusien asuntojen määrä romahti 150 vuositaisesta 20 kappaleeseen. Annilanrannan pientalotontteista myytiin vaatimattomat neljä huutokaupalla. Pankalammen Hobittila ei toteutunut. Rakennusvalvonnassa lupamäärät laskivat hieman verrattuna edelliseen vuoteen.

Mikkelin taidemuseo toimii Kauppakeskus Akselilta vuokratuissa tiloissa.

Mikkeli Art Museum

KÄYTTÖT

EXHIBITIONS

TALLENKÄYTTÖ
KÄYTTÖALVONTA
BLC

SEC

SECURITY

MUSEUM INFORMATION

MUSEOKAUP
TERVETULO

Discover

Onnistumisiakin oli. Saimaanportin yhtenäiskoulu ja Ristiinan päiväkoti valmistuivat vuodenvaihteessa. Digitaalisuuden mahdollisuuksien hyödyntäminen eteni, kun paikkatietoalustan ja karttaohjelmiston hankinta eli MikMap-hanke eteni käyttöönottoon.

Kehittämisalustojen merkitys on Mikkelin menestymiselle keskeistä. EcoSairilassa alueen yritystoiminnan vastaanottokykyä lisättiin ja vuonna 2022 aloittanut BEM-osaamiskeskus (Blue Economy Mikkeli) sai merkittävän kehittämisrahan. EcoSairilan kiertotalousklusteri on rakentumassa Metsäsairila Oy:n rinnalle ja alueelle on tehty tonttivarauksia. EcoSairilan tonttivarauksien aikataulu olisi hyvä olla näkyvissä. Visulahden teollisuusalueen kaikki tontit on varattu.

Kaupungin yrittäjämönteisyyttä ja elinvoimaa on edistetty muun muassa kaavahankkeilla Veturitallit, Mikkelipuisto, Moisiontie, Porrassalmenkatu 1 ja 29. Osuuskauppa Suur-Savo vetäytyi Veturitalli-hankkeesta ja vuoden 2023 lopussa kaupunginvaltuusto hyväksyi kaupungin ja Nordic Icon Consulting Oy:n välisen esisopimuksen kiinteistökaupoista.

Maaseutuhallinnossa lomittajista on edelleen pula, ja uusia lomittajia koulutettiin. Uuden työvoiman saaminen alalle on keskeistä palvelun toteutumiseksi, koska maatalouden henkilöstömenot toteutuivat ostopalvelupainotteisina.

Henkilökunnan laaja osaaminen ja ammattitaito ovat mahdollistaneet työtehtävien suorittamisen sähköisin välinein ja digitaalisen kanssakäymisen lisääntymisen. Tämä kuitenkin myös kuormittaa henkilöstöä ja työssä jaksamista. Henkilöstön kokonaismäärä on pysynyt saman kokoluokan suuruisena.

Yritysten, oppilaitosten ja korkeakoulutoimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä pyritään tukemaan. Vuonna 2023 on toteutunut viisi harjoittelijaa eri oppilaitoksista. Harjoittelijamäärä voisi olla suurempi, kun ottaa huomioon opiskelijamäärät. Asia on tärkeä, koska Mikkeli haluaa opiskelijoiden kiinnittyvän kaupunkiin myös opiskelun jälkeen.

Mikkeli tavoittelee uusia asukkaita tarjoamalla pysyvän asumisen rakentamiskaikkoja vapaa-ajan asujille. Tältä osin rakennusjärjestyksen päivitys on käynnissä.

Satamalahden ja Kenkäveronniemen ("Puhistamo") yleissuunnitelmat ja liiketoimintasuunnitelmat ovat valmistuneet. Tällä on vaikutusta sekä Veturitallin että Puhistamon alueen kehittämisen etenemiseen ja kokonaisuuden suunnitteluun. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota näiden hankkeiden toteutumiseen ja etenemiseen toivotulla tavalla ja annetussa aikataulussa. Hankkeita tulee seurata tiiviisti ja tiedottaa kaupunkilaisille hankkeiden etenemisestä ja niiden vaikutuksista.

Kiinteistöomaisuuden korjausvelkatilanteen päivitys ja velan taittamisen suunnitelma on tehtävä. Metsien ja vesialueiden osalta on selvitettävä hoitovelan tarve ja määrä.

Kaupunkikehitysalustojen etenemistä edistettiin BEM II -hankkeen käynnistämällä ja tavoitteena on yritysten sijoittuminen toimintaympäristöön. Mittarina käytetään yritysten määrää, jonka toteutuksena yksi yritys sijoittui alueelle. Tätä voidaan pitää varsin vaatimattomana toteutumana.

Katujen kunnossapidon päällystyskohteita on jouduttu päällysteen reilun hinnannousun takia kohdentamaan erityisesti liikenteellisesti vilkkaimpiin kohtiin. Kevyen liikenteen väylien ja jalkakäytävien päällystäminen on jouduttu karsimaan kokonaan. Tätä voidaan pitää vaarallisenä kehityksenä.

Osallistavan budjetoinnin vuosittain päätetyistä sekä toteutetuista kohteista tulisi tilinpäätöksessä olla luetelo, jotta kokonaisuus olisi helposti nähtävillä.

Kaupunkikehityslautakunnan toimintatulot yhteensä 51,5 miljoonaa euroa ylittyivät talousarvioon nähden 2 miljoonalla eurolla. Vastaavasti toimintamenot yhteensä noin 51,1 miljoonaa euroa alittuivat noin 4,4 miljoonalla eurolla muutettuun talousarvioon nähden. Toimintakatteeksi muodostui 0,8 miljoonaa euroa, joka on 6,3 miljoonaa euroa muutettua talousarviota parempi.

Toimintakatetta paransi muun muassa maankäyttö- ja kehittämiskorvausten, joukkoliikenteen tulojen ja vuokratuottojen toteutuminen arvioitua paremmin yhteensä 2 miljoonalla eurolla. Kulupuolella palvelujen ostot, sähkö- ja lämmityskulut sekä henkilöstökustannukset toteutuivat arvioitua pienempänä yhteensä 4,3 miljoonalla eurolla.

Kustannusten alituksesta huolimatta tarkastuslautakunnan kuulemat toimijat ovat kertoneet energiakustannusten aiheuttamasta kulujen noususta.

Henkilöstökustannukset toteutuivat n. 0,6 miljoonaa euroa muutettua talousarviota pienempinä. Tilinpäätöksessä mainitaan, että *"Suhtautuminen rekrytointihin jatkuu kriittisenä, mutta rakentavana."* Mitä tämä tarkoittaa?

Mikkelin kaupungin henkilöstö kokee työssään kuormitusta, mikä on näkynyt sairauspoissaoloissa. Tarkastuslautakunnan kuulemistilaisuuksissa on tullut esille eri hallintokuntien huoli henkilöstöressurssien riittävyydestä. Asiantuntijuus organisaatioissa on usein yhden henkilöstöressurin varassa, tämä voi olla riski kriittisen tiedon ja osaamisen katoamiselle henkilöstön vaihtuessa.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että

- **maaseutu- ja lomituspalveluissa tarkastellaan henkilöresurssien riittävyyttä**
- **kaupungissa tehdään ajantasainen arvio korjausvelan määrästä ja suunnitelma sen vähentämiseksi**
- **osallistavan budjetoinnin kohteet luetellaan tilinpäätöksessä**
- **kaupunki selvittää henkilöstökulusäästöjen vaikutuksen toimialan palvelusuunnitelman toteuttamiseen**

3.8 Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia

Liikelaitos Otavian tehtävä on tuottaa koulutuspalveluita. Nettilukio ja Nettiperuskoulu tarjoavat lukiokoulutusta ja perusopetusta verkossa. Lisäksi Otavia tuottaa Otavan Opiston kansanopiston palveluita Mikkelin Otavassa. Otavian erityisosaamisalueita ovat etä- ja verkko-opetus, kestävä kehitys ja monikulttuuristen ryhmien opetus. Lisäksi Otavia järjestää opetustoimen henkilöstökoulutuksia ja vapaan sivistystyön opetusta.

Otavia on kyennyt vastaamaan muuttuvan ja murroksessa olevan ajan tarpeisiin. Otavian palvelutarjonnan ketteryys ja tarvelähtöinen kehittäminen ovat sen vahvuuksia, jotka auttaa Otaviaa säilyttämään asemansa valtakunnallisena koulutuspalvelutuottajana. Otavia tarjoaa palveluitaan valtakunnallisesti ja sen palvelut ovat käytössä kymmenissä kunnissa eri koulutuksen alueilla. Otavia on jatkanut laaja-alaisten vapaan sivistystyön palveluidensa tarjoamista eri kohderyhmille.

Otavia on innovatiivinen, ketterä ja rohkea hanketoimija, jonka keskeisiä toimintatapoja ovat tutkiminen, uuden kokeileminen ja testaaminen. Otaviassa on ollut vuonna 2023 käynnissä monia eri hankkeita. Otavia on ottanut roolia kestävä kehityksen ja tulevaisuustyön osa-alueilla ja toimii ennakkoluulottomasti eri kerroksissa ja palvelualueilla. Kestävä tulevaisuuden strategian valmistelu etenee ja sen on tarkoitus valmistua vuonna 2024.

Otavialla on omaa ja yhteistyömalleihin perustuvaa monimuotoista julkaisu- ja mediatuotantoa, esimerkiksi eri hankkeissa ja projekteissa. Monialaiset ja laajat yhteistyöverkostot esimerkiksi Savostamo.fi-konsortiossa sekä Etelä-Savon kuntien kanssa vahvistavat ja lisäävät Otavian mahdollisuuksia toteuttaa tehtävänsä ja olla tukena alueen elinvoiman kehittämisessä.

Otavian automatisoidun ja verkkoitsepalvelun kehittämisprosessit ovat kulkeneet eteenpäin. Erilaiset digitaaliset ratkaisut vastaavat nykyajan tarpeisiin, joissa

kaikille opiskelijoille lähiopiskelu ei monestakaan syystä ole vaihtoehto. Myös asiakaspalvelun ja hallinnon digitalisoinnilla voidaan perustehtävän toteuttamiseen keskittyä paremmin.

Otavia on saavuttanut toiminnalliset tavoitteensa hyvin. Otavian monipuolisen koulutustarjonnan kysyntä on vakiintunutta. Strategisesti seurattavia tunnuslukuja ovat lukion opiskelijamäärä, peruskoulun opiskelijamäärä ja vapaan sivistystyön opintoviikot. Tavoitteisiin lähes päästiin kaikilla osa-alueilla, mutta lukion opiskelijamäärässä ja vapaan sivistystyön opintoviikoissa tavoitteista jäätiin hieman.

Liiketoiminta-alueen strategisten tavoitteiden saavuttamisen arviointia helpottamaan olisi hyödyllistä selkeyttää käytettyjä seurantamittareita ja -menetelmiä, jotka mahdollistavat tavoitteiden ja toteutuman määrällisen ja laadullisen arvioinnin suhteessa edelliseen vertailuvuoteen.

Rahoituksen puolesta Otavia toimii monen eri rahoitustyyppin alueella, joista osassa rahoituksen perusteena olevat suoritusmäärät voivat vaikuttaa rahoituksen määrään tulevina vuosina. Tällainen riski on olemassa esimerkiksi vapaan sivistystyön opetuksen rahoitusta koskien. Rahoituksen pitkän ajan muutokset voivat myös vaikuttaa Otavian toimintaedellytyksiin, mikäli esimerkiksi rahoitusperusteet eri koulutuksen alueilla muuttuvat Otaviasta riippumattomista syistä.

Otavian henkilöstömäärä on pysynyt maltillisena kasvua hieman edellisvuodesta. Henkilöstöllä on sellaista erityisosaamista, jota sijaisjärjestelyin on haasteellista täyttää. Otaviassa toimintaympäristön muutoksiin pyritään vastaamaan matalalla organisaatorakenteella, joka mahdollistaa ketterien muutosten tekemisen tarvittaessa.

Liikelaitoksen toiminnallinen ja taloudellinen tulos vuonna 2023 oli hyvä. Liikelaitoksen valtuustoon nähdyn sitova ylijäämätavoite ylitettiin reilusti. Vuoden aikana jatkettiin toiminnan sopeuttamista alijäämien kattamiseksi, jotka johtuvat Opetus- ja kulttuuriministeriön lukiokoulutuksen valtionosuuksien takaisinperinnästä. Eriä on saatu maksettua maksuaikataulun mukaisesti. Niitä varten ei tarvinnut vuonna 2023 ottaa lainaa eikä takaisinperinnästä ole aiheutunut korkokuluja. Tilikauden ylijäämä käytetään kumulatiivisen alijäämän kattamiseen.

Otavian koko toiminnan arvoa ei voi yksioikoisesti arvioida pelkästään taloudellisten lukujen valossa, vaikka onkin tärkeää, että Otavia täyttää sille asetetut taloudelliset tavoitteet. Laaja-alaisten sivistys- ja koulutuspalveluiden moniottelijana Otavia edistää alueen veto- ja pitovoimaa tarvelähtöisten ja ajassa olevien toimintatapojensa ansiosta.

3.9 Mikkelin Vesiliikelaitos

Mikkelin Vesiliikelaitos vastaa vesihuollon palvelutuotannosta toiminta-alueellaan Mikkelin kantakaupungissa, Rantakylässä, Otavassa, Anttolassa, Haukivuorella, Ristiinassa ja Suomenniemellä.

Liikelaitoksen johtajan katsauksen mukaan Blue Economy Mikkeli -hanke (BEM) jatkuu vilkkaana ja kansainvälisenä. Hankkeeseen siirrettiin myös lietteiden ja puhdistetun jäteveden tutkimus- ja tuotekehitystyö, jota on tehty yhteistyössä yliopistojen ja ammattikorkeakoulun kanssa. Kansainvälistä testausyhteistyötä tehdään ja japanilaisen AWA:n kanssa ja rahoitusta on haettu laajemman testaus- ja kokeiluympäristön rakentamiseksi. BEM-klusterin jäsenmäärä on 39, joista 33 on yrityksiä. Uuden syyskuussa 2024 järjestettävän kansainvälisen Mikkeli Water Week -tapahtuman suunnittelu aloitettiin yhteistyössä LUT:n, Xamin ja MikseiMikkelin kanssa.

Mikkelin Vesiliikelaitoksen yhtiöselvitys kilpailutettiin vuonna 2023 ja kilpailutuksen voitti AFRY Oy. Tilinpäätöksessä todetaan, että selvitys valmistuu arvion mukaan keväällä 2024. Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan selvitys ei ole vielä valmistunut.

Liikelaitos ei päässyt ensimmäiseen sitovista taloustavoitteistaan eli -1,6 miljoonan euron liikealijäämään, kun liikealijäämää oli tilinpäätöksessä -1,9 miljoonaa euroa. Kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 18.3.2024 hyväksynyt kyseisen ylityksen 0,3 miljoonaa euroa.

Liikelaitos maksoi talousarvion mukaisen 0,5 miljoonan euron korvauksen peruspääomasta kaupungille.

Inflaatio sekä korkojen ja energian hintojen nousu ovat vaikuttaneet lisääntyneinä kustannuksina. Esimerkiksi sähkön ja kaukolämmön hinnat nostivat toimintakustannuksia noin 60 prosenttia ja 20 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Myös veden myynti on vähentynyt.

Kaupunki hävisi Metsä-Sairilan jätevedenpuhdistamon riita-asian NYAB Finland Oy:lle ja maksoi sovintosopimuksen mukaisen 9,2 miljoonan euron kokonaissumman. Kirjanpidossa korvaussummasta kohdistettiin 4,5 miljoonaa euroa puhdistamoinvestointiin, jonka jälkeen kyseisen investoinnin kokonaiskustannukset nousivat 80,6 miljoonaan euroon. Tilinpäätöksen sivuilla 166 ja 239 investoinnin kokonaiskustannukset on ilmoitettu virheellisesti 86 miljoonana euroa.

Liikelaitoksen vuoden 2023 investoinnit olivat nettona 5,2 miljoonaa euroa alkuperäisen talousarvion ollessa 1,8 miljoonaa euroa. Ero selittyy pääosin edellä todetulla Metsä-Sairilan puhdistamon riita-asian vaikutuksella. Valtuusto hyväksyi kyseiselle investointihankkeelle 4,4 miljoonan euron lisämäärärahan kokouksessaan joulukuussa 2023.

Henkilöstömäärän kehitys toteutui kaupungin asettaman tavoiteorganisaation mukaisesti. Vakituisten henkilöstön määrä oli tilikauden lopussa 23, joista kaikki olivat vakituisia.

Tulevaisuuden merkittäviä haasteita korko- ja toimintakulujen nousun lisäksi ovat muun muassa veden kulutuksen vähenemisen mukanaan tuoma tulorahojen lasku. Tämä asettaa esteitä tuleville laitosten ja verkostojen investoinneille sekä saneerauksille, joista muodostuva korjausvelka voi muodostua ongelmaksi vesilaitoksen toiminnan kannalta.

Lisäksi saneerausvelka tuo mukanaan riskin vesilinjojen rikkoutumisille, joista voi aiheutua vahinkoja kolmansille osapuolille. Mahdollisten vahinkojen korvaaminen muodostaa merkittävän taloudellisen riskin. Vesiliikelaitoksella on 500 km vesijohtoverkosta ja 430 km jätevesiverkosta. Nykyisellä saneerausrahoituksella uudistamiskierto on useampia satoja vuosia.

Tilinpäätöksessä on esitetty alla oleva taulukko sitovien tavoitteiden toteutumisesta. Talousarviossa 2023 liikelaitoksen sitoviksi eriksi oli asetettu liikealijäämä ja korvaus peruspääomasta.

Sitova tavoite	Mittari	Toteuma
Liikealijäämä	-1 591 500 e	-1 919 502
Korvaus peruspääomasta	500 000 e	500 000 e

Tunnusluku	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Veden myynti, 1000 m ³	2472	2451	2422
Jäteveden laskutus, 1000 m ³	2413	2372	2383
Vesi- ja jätevesitaksa yht. €/m ³	4,68	4,91	5,10

Vesiliikelaitoksen sitovien tavoitteiden toteutuminen.

Otavaan on rakennettu kota paikallisten nuorten aloitteesta. Rahoitusta hankkeeseen saatiin muun muassa kaupungin käytössä olevista ns. Young Mikkeli -perintövaroista.

Kuva Esedu

3.10 *Konserniyhtiöiden tavoitteiden toteutuminen*

Mikkelin kaupunkikonsernin muodostavat Mikkelin kaupunki ja sen määräysvallassa olevat tytäryhteisöt. Tytäryhteisöistä 11:lle oli asetettu valtuustoon nähden sitovat tavoitteet vuoden 2023 talousarviossa.

Seuraavassa on arvioitu näille yhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutumista tulostavoitteiden, strategiakorttitavoitteiden ja taloudellisten tavoitteiden osalta.

Etelä-Savon Energia -konserni

Tavoite voimalaitoksen sisäisen ja ulkoisen hukkalämmön hyödyntämisestä tulevaisuudessa toteutuu, kun sähkökattila otetaan käyttöön toukokuussa 2024 ja päätös ESE2 savukaasujen lämmön talteenotosta tehdään vuonna 2024.

Etelä-Savon Energia pyrkii optimoimaan sähköntuotannon siten, että tuotannosta saadaan sähköpörssistä paras mahdollinen hinta. Vuoden 2023 tavoite on toteutunut Pursialan voimalaitoksen lämmön talteenottoprosentin ollessa 121.

Tavoite kaukolämpöverkon optimoinnista lämmön siirtämiseksi mahdollisimman kustannustehokkaasti jää tuloksiltaan arvioijille epäselväksi. Toteumassa on kerrottu tehdystä selvityksestä ja suoritetusta avarruksesta, mutta ei tehtyjen toimenpiteiden vaikutuksesta kustannustehokkuuteen.

Tulostavoitteen ”Sähkön siirrossa pyritään pitämään huolta sähköverkon nykykäyttöarvosta ja näin turvaamaan tuottotaso” toteutumisesta on tilinpäätöksessä kerrottu, että sähköverkkoon on investoitu vuonna 2023 noin 2,7 miljoonaa euroa. Tilinpäätöksestä ei ilmene, miten riittäviä nämä tehdyt investoinnit olivat suhteessa tavoiteltuun lopputulokseen.

Strategiakorttien tavoitteet on suurilta osin saavutettu hyvin. Keskenäisille tavoitteille oli asetettu määräajat ja toiminta vaikutti edistyneen selkeästi.

Vuosi 2023 oli yhtiölle taloudellisesti hyvä johtuen korkeasta sähkön hinnasta. Konsernin liikevaihto pysyi edellisvuoden tasolla ollen lähes 68 miljoonaa euroa ja se ylitti talousarvion tavoitteen 8 miljoonalla eurolla. Tilikauden tulos oli 7,1 miljoonaa euroa (talousarvio 4,5 miljoonaa euroa).

Esedun logistiikkakoulutuksen yksikkö sijaitsee Mikkelin Kinnarissa.

Investoinnit yhteensä 8,4 miljoonaa euroa sisälsivät muun muassa sähkökattilan, jolla voidaan tuottaa lämpöä sähkön ollessa halpaa. Konsernin velkamäärä väheni 16 miljoonaa euroa ja omavaraisuusaste nousi 27,3 prosenttiin (22,9/2022). Energiaomaisuusjärjestelyn takia osinkoa ei määritelty talousarviossa 2023.

Etelä-Savon Koulutus Oy

Vuonna 2023 Etelä-Savon Koulutus Oy (Esedu) jatkoi toimintaansa monipuolisena koulutusalan toimijana tarjoten toisen asteen ammatillista ja lukiokoulutusta sekä aikuiskoulutusta. Yhtiö pyrki säilyttämään suhteellisen samankokoisen aseman valtionosuusrahoitteisena toisen asteen koulutuksen tarjoajana. Tavoitteena oli vähintään 2.530 opiskelijavuotta ja toteutuma oli 2.770.

Koulutusmyynnin määrä 0,7 miljoonaa euroa ylitti tavoitteen 0,5 miljoonaa euroa, mikä osoittaa kysynnän kasvua ja yhtiön kykyä vastata markkinoiden tarpeisiin. Jatkuvan oppimisen edistäminen ja maakunnan ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden houkuttelevuus verkkokoulutusten avulla olivat osa yhtiön strategiaa. Hankesalkun koko 1 miljoonaa euroa jäi tavoitellusta 1,5 miljoonasta eurosta koska rahoitusta ei myönnetty kaikkiin hankkeisiin.

Toiminnassa siirryttiin tutkintokeskeisyydestä notkeampiin ja työelämän tarpeisiin paremmin vastaaviin koulutusmalleihin, joiden merkitys myös aikuisopiskelijoiden uudelleen koulutautumisessa ja osaamisensa uudelleen suuntaamisessa on huomattava. Nopeasti muuttuva työelämä edellyttää tänä päivänä juuri tällaista koulutusta, joten Esedu on onnistunut mukauttamaan toimintaansa erinomaisesti työelämän vaatimusten mukaan.

Opiskelijoiden suorittamien tutkinnon osien määrä kasvoi tarkasteluvuonna. Tutkinnonosia suoritettiin kaikkiaan 6.974 kun tavoitteena oli 6.500 tutkinnonosaa. Oppilaitoksen yrittäjyyskoulutus tuotti huomattavan määrän uusia yrityksiä, Q3/2023 lopussa 165 uutta yritystä.

Yhtiö panosti myös kestäväen kehityksen ja vihreän siirtymän edistämiseen, mikä ilmeni esimerkiksi ilmastovastuullisena toimintana ja vihreiden työtapojen edistämisenä opiskelijoille. Ilmastovastuullisten ja vihreiden käytäntöjen ja työtapojen opettaminen osana koulutusta on edellytys sille, että Esedun opiskelijat pystyvät sekä yksityis- että työelämässä kantamaan vastuunsa ilmastotavoitteissa.

Taloudellisesti yhtiö saavutti lähes budjetoidun tuloksen ja liikevaihto toteutui odotettua suurempana. Investoinnit olivat keskimääräistä suuremmat.

Vaikka yhtiö kohtasi riskejä ja strategisia haasteita, se onnistui sekä toiminnallisissa että taloudellisissa tavoitteissaan hyvin. Maailmantilanteesta johtuvia riskejä toiminnassa olivat muun muassa inflaatio sekä kohonneet energia- ja raaka-ainekustannukset. Henkilöstöä koskevissa riskeissä nousivat esiin tiettyjä toimintoja koskeva aliresursointi ja kriittisen osaamisen parissa työskentelevien henkilöiden vähäinen määrä. Näistä huolimatta yhtiö vahvisti asemiaan yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa, mikä antaa sille vankan pohjan jatkaa menestyksellistä toimintaansa.

Etelä-Savon Koulutus Oy on pysynyt hyvin yhteiskunnallisessa kehityksessä mukana muun muassa oikea-aikaisten investointien, kansainvälisyyden, työelämälähtöisten joustavien tutkinnonosien, verkkokoulutuksen ja ilmastotoimenpiteiden ansiosta. Hyvin mennyt vuosi 2023 osoittaa, että Mikkeli on koulutuskaupunki.

Kiinteistökehitys Naistinki Oy

Kiinteistökehitys Naistinki Oy:n talouden vahvistaminen toteutui suunnitellusti, pois lukien suuret uudet halli-investoinnit. Uudet halli-investoinnit viivästyivät, koska kustannustaso nousi merkittävästi.

Yhtiön historian merkittävin investointi Mölnlycken ETO- ja toimistotilojen rakennuttaminen käynnistyi vuonna 2023. Myös sähköisen liikkumisen klusterilla saatiin käynnistettyä toimintaa kolmen yhtiön kanssa. Toiminta on startup-pohjaista. Sähköisen liikkumisen klusterin edelleen kehittäminen siirtyi Mikkelin kehitys-yhtiö Miksei Oy:lle.

Yhtiön kiinteistöomaisuuden korjausvelkaa on pienennetty suunnitelman mukaisesti.

Vieraan pääoman hinta hillitsee rakennuttamista. Toimistotilojen kysyntä vähenee.

Merkittävin riskitekijä on Mikkelin vetovoiman hiipuminen ja merkittävien vuokrasopimusten jatkuvuus.

Kaupungin strategisen päämäärän osa-alueella ”Osaamisen ja yrittäjyyden Mikkeli” edistetään alueen yrittäjyyttä, työllisyyttä, olemassa olevien työpaikkojen säilyttämistä sekä uusien työpaikkojen syntymistä. Avainasiakkaiden kehittymistä vaativia investointeja on toteutettu, esimerkkinä Mölnlycken Vaahtolinja no 2 valmistuminen.

Sen sijaan Metsä-Sairilan kiertotalouden investointi ei käynnistynyt, koska asiakas viivästytti investointeja inflaation vuoksi. Nikarantien suunniteltu ”halli 2” ei myöskään valmistunut inflaation takia.

Teknograanin kiinteistöyhtiön toimistotilat ovat tyhjäkäytöllä. Syynä ovat toimistotyöntekijöiden vähentyminen ja etätyöt. Tyhjäkäyttöä oli tarkoitus vähentää.

Tavoite onnistui osittain. Teknograanin kiinteistöyhtiö mahdollistaisi erinomaiset työtilat esimerkiksi startup-yrityksille.

Yhtiön talous toteutui lähes budjetoidun mukaisesti. Liikevaihto oli 7,9 miljoonaa euroa ja se ylitti talousarviotavoitteen 1,4 miljoonalla eurolla. Tulos oli voitollinen 0,4 miljoonaa euroa.

Ulkoinen velka oli 19 miljoonaa euroa ja sisäinen velka 9,8 miljoonaa euroa. Omavaraisuusaste 21,3 prosenttia parani edellisestä vuodesta 0,6 prosenttiyksiköllä. Yhtiö maksoi kaupungille osinkoa reilut 0,2 miljoonaa euroa talousarviotavoitteen 0,4 miljoonaa euroa sijaan. Edellisenä vuonna osinkoa maksettiin 0,4 miljoonaa euroa.

Omavaraisuusaste 21,3 prosenttia toteutui sekä talousarviota että edellistä vuotta hieman parempana. Vuoden 2023 investoinnit olivat noin 5 miljoonaa euroa ja vuodelle 2024 investointisumma kasvaa lähes 10 miljoonaan euroon.

Metsäsairila Oy

Metsäsairila Oy:n vuoden 2023 merkittävin muutos oli markkinaehtoisen liiketoiminnan siirto 1.1.2023 alkaen BioSairila Oy:öön. Metsäsairila Oy omistaa BioSairila Oy:stä noin 60 prosenttia ja Etelä-Savon Energia Oy noin 40 prosenttia.

Toimintaympäristössä on ennakoitavissa muutoksia vuosina 2024–2027. Tilinpäätöksessä todetaan, että uuden jätelain velvoitteiden asettamiin tavoitteisiin pääseminen edellyttää kunnallisilta jäteyhtiöiltä merkittäviä investointeja infraan, henkilöstöresursseihin ja tieto- ja viestintäteknikkaan. Muutokset aiheuttavat merkittäviä kustannuspaineita palvelujen hintoihin, ellei palveluita tuoteta nykyistä suuremmissa kokonaisuuksissa.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että tekstissä viitataan tulevaisuuteen ja mahdolliseen fuusioon eli suurempaan kokonaisuuteen. Tätä mahdollista fuusiota ei kuitenkaan ole ilmaistu omistajapoliittisissa toimenpiteissä.

Lisäksi tarkastuslautakunta kysyy, olisiko pitänyt reagoida aiemmin kunnallisten jäteyhtiöiden tulevaisuuteen. Muutokset ovat osin olleet ennakoitavissa ja tiedossa jo pidemmän aikaa. Lisäksi on otettava huomioon, että asiakkaiden eli kuntalaisten jätemaksut tulee voida pitää kohtuullisella tasolla.

Jätteiden hyödyntäminen energiana ja kiertotaloudessa sekä erityisesti biojätteen keräyksen kehittäminen ovat onnistuneet tavoitteen mukaisesti. Myös biokaasun käyttö jätteiden kuljettamisessa on lisääntynyt.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota biokaasun käyttötavoitteisiin ja niiden todelliseen toteutumiseen. Tavoitteiden tulee olla selvästi mitattavia.

Minkä verran biokaasua käytetään muuhun kuin jätekuljetuksiin esimerkiksi Etelä-Savon Energia -konsernin käyttöön tai ulkopuolisille käyttäjille?

Tavoitteena ollut EcoSairilan kehittämislustan vaikuttavuuden kasvattaminen on toteutunut. Kuitenkin tavoitteen tulisi olla selkeästi mitattavissa ja selkeästi ilmaistu. Demonstraatioympäristö on valmis, mutta mitä on konkreettisesti toteutunut? Tontteja on raivattu, mutta se vaikuttaa olevan varsin vaatimaton tavoite.

Yhtiön liikevaihto 7,8 miljoonaa euroa pysyi edellisen vuoden tasolla ylittäen talousarvion tavoitteen 1,8 miljoonalla eurolla. Tilikauden voitto 1,3 miljoonaa euroa toteutui sekä edellistä vuotta että talousarviota noin miljoona euroa parempana. Tilikauden voitto jäi kuitenkin budjetoidusta, kun huomioidaan kertaluontaisen liiketoimintasiirron vaikutus tulokseen vajaan 1,4 miljoonaa euroa. Ero budjettiin oli kokonaisuudessaan 0,4 miljoonaa euroa.

Yhtiön maksukyky on heikentynyt voitollisesta tilikaudesta huolimatta. Vuonna 2022 yhtiö maksoi osinkoa varsin kohtuullisen summan eli 0,5 miljoonaa euroa. Vuonna 2023 osinkoa ei voitu jakaa ollenkaan heikentyneen maksukyvyn vuoksi. Talousarviossa osinkoa oli suunniteltu jaettavaksi 0,15 miljoonaa euroa.

Markkinaehtoisen liiketoiminnan siirto 1.1.2023 BioSairila Oy:öön laski sekä yhtiön liikevaihtoa että tuloksentekokykyä edelliseen vuoteen verrattuna.

Investoinnit olivat yhteensä noin miljoona euroa. Merkittävimmät investoinnit kuten lajittelu- ja infrakeskusten rakentaminen toteutuivat suunnitellusti.

Yhtiön ulkoinen velka 5,5 miljoonaa euroa väheni hieman edellisestä vuodesta. Sisäinen velka 1,5 miljoonaa euroa pysyi ennallaan.

Mikalo Oy

Mikalo Oy:n taloudellinen kehitys on riippuvainen asuntojen käyttöasteesta, jonka tavoite oli 92 prosenttia ja toteuma 90,5 prosenttia. Vuonna 2023 vuokria korotettiin 5,2 prosentilla edellisen vuoden huomattavan kustannusten nousun vuoksi.

Mikalo Oy:n ja Mikkelin opiskelija-asunnot Oy:n (MOAS) sulautumissuunnitelma hyväksyttiin valtuustossa 25.09.2023 § 106. Päätöksen mukaan MOAS sulautuu Mikalo Oy:öön 1.1.2025 alkaen.

Riskeissä korostuvat korjausvelka, käyttökustannusten nousu ja henkilöstön riittävyys.

Talousarviossa asetetut tulostavoitteet on tilinpäätöksen mukaan saavutettu. Tosin esimerkiksi tavoitteesta ”kilpailukykyinen vuokrataso” todetaan vain ”toteutunut” eikä ole avattu sitä mikä on ”kilpailukykyinen vuokrataso” tai mihin sitä verrataan.

Strategiakorttitavoitteissa on pyritty energian kulutuksen minimointiin ja kestäväan kehitykseen, jota on mitattu VAETS-järjestelmällä. Kyseistä järjestelmää tai sen mittaristoa ei avata sen enempää, mutta energian kulutus on raportin mukaan ollut matalammalla tasolla vuoteen 2022 verrattuna.

Muutamassa strategiakortissa ”tavoite ja vastuu”, ”mittari” ja ”toteuma” eivät välttämättä ole täysin yhteneväisiä, mutta asiasisältö on tästä huolimatta ymmärrettävissä.

Tavoitteena on ollut mahdollistaa opiskelijoiden asuminen. Laskeva käyttöaste ei ole välttämättä Mikalo Oy:n toimista johtuva, vaan kuvastaa seudun yleistä vetovoimaisuutta nuoria asukkaita kohtaan.

Tilikausi oli 65.000 euroa voitollinen, kun tavoitteena oli 0-tulos. Omavaraisuusaste 34 prosenttia oli yhdeksän prosenttiyksikköä talousarviota parempi ja se nousi kolmella prosenttiyksiköllä edellisestä vuodesta.

Mikkelin Asumisoikeus Oy

Uusille asumisoikeuskohteille ei myönnetä enää tukia. Tämä tarkoittaa, että uusia asumisoikeuskohteita voidaan toteuttaa vain vapaarahoitteisesti.

Talousarviossa vuoden 2023 omistajapoliittisena toimenpiteenä ollut yhtiöjärjestyksen tarkistaminen ei toteutunut vuoden 2023 aikana. Tilinpäätöksen mukaan se toteutetaan samanaikaisesti Mikalo Oy:n kanssa keväällä 2024.

Riskeissä korostuvat korjausvelka, käyttökustannusten nousu sekä näiden mukanaan tuomat lieveilmiöt.

Yhtiön pitkän tähtäimen tavoitteina ovat kilpailukykyinen vastiketaso sekä paremmin kysyntää vastaava asuntokanta. Vastiketaso on tilinpäätöksen mukaan pysynyt kilpailukykyisenä, mutta asuntokantaa ei ole pystytty uudistamaan. Mihin asumisoikeusyhtiön vastiketasoa verrataan, jotta kilpailukykyisyys voidaan todentaa?

Kohteiden käyttöaste on 94,7 prosenttia, jota voidaan pitää hyvänä tasona. Koko asuntokantaa koskevat asuntotarkastukset on aloitettu 2023. Asukasdemokratiaa on pyritty edistämään asukastoimikuntia ja -aktiiveja aktivoimalla, asukastoimikuntia oli 14/15 kohteessa tarkastelujakson päättyessä. Tarkastuslautakunnan mielestä on hienoa, että asukkaita on saatu osallistettua näin monessa kohteessa.

Yhtiön liikevaihto 2 miljoonaa euroa toteutui hieman talousarviosta paremmin. Ulkoinen velka 6,8 miljoonaa euroa väheni edellisestä vuodesta vajaalla 0,8 miljoonalla eurolla. Omavaraisuusaste 40 prosenttia ylitti talousarviotavoitteen seitsemällä prosenttiyksiköllä ja parani edellisestä vuodesta kolmella prosenttiyksiköllä.

Mikkelin Jäähalli Oy

Liikunta- ja urheilutoimintaa on järjestetty aktiivisesti jäähallissa tavoitteen mukaisesti. Strategiakortissa ei ole konkreettisesti mitattavaa tavoitetta, mutta mainittu suhteellisesti arvioitava tavoite vaikuttaa täyttyneen.

Liikevaihto 1 miljoonaa euroa toteutui noin 0,3 miljoonaa euroa edellisvuotta suurempana, mutta yhtiö teki noin 30.000 euroa tappiota. Yhtiön omavaraisuusaste 32 prosenttia parani edellisestä vuodesta yhdellä prosenttiyksiköllä. Halliin tehtiin energiatehokkuutta ja kiinteistötekniikkaa parantavia investointeja tilikauden aikana.

Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy

Tulostavoitteiden toteutuminen ei käy ilmi tilinpäätöksestä. Toteumaselvityksissä on mainittu käytetyt mittarit, mutta ei kerrottu mitään tavoitteiden toteutumista.

Strategiakorttien osalta tavoitteet ovat pääosin toteutuneet. Poikkeuksena on strategisen päämäärän osaluonnon ”Osaamisen ja yrittäjyyden Mikkelin” tavoite ”Edistetään alueen yrittäjyyttä, työllisyyttä, olemassa olevien työpaikkojen säilyttämistä sekä uusien työpaikkojen syntymistä” ja sen kohdalla esitetyt yhtiön strategiakorttitavoitteet yhteensä kolme kappaletta. Näistä strategiakorttitavoitteista yksikään tavoite ei toteutunut. Tulos on huolestuttava sekä Mikkelin että yhtiön kannalta.

Yhtiön liikevaihto oli 4,4 miljoonaa euroa laskien edellisvuodesta 0,5 miljoonalla eurolla ja yhtiön tulos oli hieman voitollinen. Omavaraisuusaste oli 34 prosenttia ja se parani edellisvuodesta peräti 21 prosenttiyksiköllä.

Mikkelin Jukurit on tuonut runsaasti näkyvyyttä kotikaupungilleen. Kuva Oulun Kärppiä vastaan käydystä ottelusta. Kuva Mikko Kankainen Jukurit

Mikkelin opiskelija-asunnot Oy

Mikkelin opiskelija-asunnot Oy:n (MOAS) ja Mikalo Oy:n sulautumissuunnitelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 25.09.2023 § 106. Päätöksen mukaan Mikkelin opiskelija-asunnot Oy sulautuu Mikalo Oy:öön 1.1.2025 alkaen.

Riskeissä korostuvat opiskelija-asuntojen matala käyttöaste, teknisesti ikääntyvä rakennuskanta sekä lainat.

Yhtiön taloudellinen tilanne heikkeni voimakkaasti vuonna 2023. Tämä johtui alhaisesta käyttöasteesta sekä korkojen noususta. Näiden lisäksi tulosta heikensivät Kontionkatu 1 ja Kontionkatu 5 purkupäätöksistä johtuneet alaskirjaukset.

Kiinteistökannan ikääntyminen ja soveltuvuus kysyntään, kustannuskriisi, investointitarpeiden ja muutosten taloudellinen hallinta ovat strateginen riski.

Operatiivisia riskejä ovat henkilöstön riittävyys ja oikea mitoitus, käyttöasteen kehitys, lisääntyvä lainsäädännöllinen velvoite ja riittävän maksuvalmiuden säilyminen

Investointisuunnitelma ulottuu vuoteen 2031 ja siinä määritellään mittava määrä poistuvia asuntoja, uusia ja peruskorjattavia asuntoja.

Yhtiö on laatinut uuden strategian ja strategiamittariston hallitustasolle. Tulostavoitteena on ollut myös kilpailukykyinen vuokrataso. Tämä tavoite ei ole toteutunut, koska vuokratasoon vaikuttaa asuntojen kunto ja sijainti. Tavoitteena on ollut myös paremmin kysyntää vastaava asuntokanta ja tämän tavoitteen saavuttamiseksi puretaan Kontionkatu 1 ja 5.

Yhtiössä on toteutunut hyvin sähköisten palvelujen käyttöönotto. Asiointi tapahtuu lähes täysin sähköisesti. Mittarina on käytetty asiakastytyväisyyskyselyä, mitä voidaan pitää luotettavana mittarina.

Sen sijaan asumisen joustavat ratkaisut ja asumisen mahdollisuuksien ylläpito eivät ole auttaneet opiskelijoita integroitumaan Mikkelin opintojen jälkeen. Opiskelija-asuntojen käyttöaste on ollut laskeva.

Opiskelija-asuntojen käyttöasteeseen vaikuttaa etäopiskelun lisääntyminen. Soluasunnot eivät ole suosittuja, vaan opiskelijat haluavat asua ensisijaisesti yksioissa. Soluasuntoja onkin suunniteltu muutettavan yksioiksi.

Yhtiön liikevaihto 3,8 miljoonaa euroa toteutui hieman talousarviota paremmin ja tilikauden tulos oli 31.000 euroa voitollinen. Merkittäviä investointeja ei ollut.

Ulkoinen velka lyheni noin miljoonalla eurolla ollen tilinpäätöksessä 14,5 miljoonaa euroa. Sisäinen velka lyheni talousarvion mukaisesti 0,6 miljoonalla eurolla.

Omavaraisuusaste 14 prosenttia oli hieman suunniteltua parempi, mutta heikkeni kahdella prosenttiyksiköllä edellisestä vuodesta.

Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy

Korkojen nousu lisäsi yhtiön kuluja, mikä saatiin kompensoitua nostamalla vuokria. Tilinpäätöksestä ei ilmene, kuinka paljon vuokria nostettiin. Kohonneilta sähköenergian hinnoilta säästyttiin jättäytymällä pois kaupunkikonsernin yhteisestä sähkönhankinnasta ja tällä säästettiin noin 70 prosenttia sähkökuluissa.

Tavoitteena oli ylläpitää kiinteistöt terveellisinä ja kilpailukyisinä Etelä-Savon ammattiopistolle. Tätä toteutettiin saneeraustoimenpiteillä esiin tulleiden tarpeiden mukaisesti ja tavoitteissa pysyttiin hyvin.

Tavoite Otavan koulutilan tulevaisuuden ratkaisemisesta toteutui loppuvuonna 2022. Alueen tulevaisuutta suunnitettiin vuonna 2023 ja yhtiö etsii ratkaisuja alueen myymiseksi.

Ainoana strategisena tavoitteena oli asiakastyytyvyydestä huolehtiminen ylläpitämällä ja kehittämällä kilpailukykyisiä oppimisympäristöjä toisen asteen opetukseen. Tämä tavoite toteutui, mutta käytetty mittari oli karkea kyllä/ei. Tarkastuslautakunta toivoo jatkossa laajempaa selvitystä keinoista, joilla kilpailukykyisiin oppimisympäristöihin on päästy.

Tilinpäätöksen mukaan tulostavoitteisiin on päästy. Päättävänä on ollut palvelu Etelä-Savon ammattiopistoa muuttuvien tarpeiden mukaan. Taloudellisena tavoitteena on ollut 0-tulos kassan näkökulmasta, mikä ansiosta kirjanpidollinen tulos tulevina vuosina on positiivinen. Talouden hallinta onnistui suunnitellusti, kun yhtiö otti uutta lainaa 1,5 miljoonaa euroa ja maksoi samalla vanhoja lainoja pois lähes saman verran.

Yhtiön liikevaihto 4,4 miljoonaa euroa ylittyi talousarvioon nähden reilulla 0,2 miljoonalla eurolla. Samoin tilikauden voitto 0,2 miljoonaa euroa toteutui hieman suunniteltua paremmin. Investoinnit toteutuivat suunnitellusti ollen 0,4 miljoonaa euroa.

Omavaraisuusaste 32 prosenttia parani edellisestä vuodesta 4,5 prosenttiyksiköllä, mutta jäi tavoitteesta kolmella prosenttiyksiköllä.

Mikkelin Ravirata Oy

Yhtiön tulostavoitteet toteutuivat pääosin, mutta taloudellinen tulos painui negatiiviseksi.

Strategiakorttien tavoitteet eivät pääosin toteutuneet, pois lukien St Michel-tapahtuman yleisömäärä, joka kehittyi positiivisesti.

Yhtiön liikevaihto 0,6 miljoonaa euroa jäi hieman budjetoidusta tavoitteesta. Tilikauden tulos oli tappiollinen noin 74.000 euroa.

St Michel -ravit on jo pitkään ollut merkittävä valtakunnallinen ja myös kansainvälinen tapahtuma. Kuvissa vuoden 2023 St Michel -ajon voittaja Hierro Boko ohjastajanaan Santtu Raitala. Kuvat Terhi Piispa-Helisten

4. Talous ja investoinnit

4.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja kaupungin talouden kehittyminen

Vuoden 2023 talousarvio laadittiin alun perin 35,2 miljoonaa euroa ylijäämäiseksi. Taloussuunnitelma vuosille 2023–2026 oli talousarviossa kumulatiivisesti alijäämäinen, joten talousarvio oli laadittu kuntalain vastaisesti ja sitä piti muuttaa vuoden 2023 puolella.

Valtuusto teki 20.3.2023 talousarviomuutoksen, jossa verotuloja lisättiin 6,9 miljoonalla eurolla, valtionosuuksia vähennettiin muutamalla tuhannella eurolla ja satunnaisiin tuottoihin lisättiin 135,5 miljoonaa euroa. Tämän jälkeen talousarvio oli tuloslaskelmaosaltaan kuntalain mukainen ja se osoitti vuodelle 2023 ylijäämää 177,6 miljoonaa euroa. Satunnaista tuottoa ei talousarviomuutoksessa määritelty valtuustoon nähden sitovaksi eräksi kuten alkuperäisessä talousarviossa ollut satunnainen tuottoerä 37,4 miljoonaa euroa oli määritelty.

Vuoden 2023 tilinpäätös oli 19,7 miljoonaa euroa ylijäämäinen ja ylijäämä parani edelliseen vuoteen verrattuna lähes 27 miljoonalla eurolla. Tilikauden ylijäämästä huolimatta aikaisemmilta vuosilta kertyneitä kumulatiivisia alijäämiä 40,8 miljoonaa euroa ei pystytty kattamaan, vaan taseeseen jäi tilinpäätöksen jälkeen alijäämiä 21,1 miljoonaa euroa. Kuntalain mukaan Mikkelin kaupunki täyttää 31.12.2023 kriisikuntakriteerit.

Kokonaisuutena talousarviovuoden aikana tehtiin talousarviomuutoksia käyttötalouden toimintatuottoihin

Kaupungin keskustasta Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kampukselle vievän kevyen liikenteen väylän rakentaminen jatkuu kuluvan vuoden puolella. Osa väylästä valmistui vuoden 2023 aikana.

2,9 miljoonalla eurolla, satunnaisiin tuottoihin 135,5 miljoonalla eurolla ja toimintamenoihin 1,4 miljoonalla eurolla. Tilinpäätökseen sisältyneet talousarviopoikkeamat valtuusto hyväksyi kokouksessaan 18.3.2024.

Muutettua talousarviota huonompaan tilikauden ylijäämään vaikutti Etelä-Savon Energia Oy:n 49 prosentin vähemmistöosuuden myynnin siirtyminen vuoden 2024 puolelle, kun kauppa toteutui 1.3.2024. Muutetussa talousarviossa siihen oli budjetoitu satunnaisena tuottona 172,9 miljoonaa euroa.

Toimintakate toteutui 4,9 miljoonaa euroa alkuperäistä talousarviota paremmin, kun toimintatuotot ja muut tuloutettavat erät ylittyivät 2,8 miljoonalla eurolla ja toimintamenot alittuivat 2,1 miljoonalla eurolla.

Verotulot toteutuivat 8,9 miljoonaa euroa alkuperäistä talousarviota suurempina. Verotuloihin tehtiin tilikaudella 6,9 miljoonan euron talousarviolisäys, joka sekkin ylittyi tilinpäätöksessä 2 miljoonalla eurolla.

Tilinpäätökseen 2023 sisältyi lisäksi eriä, joita ei ollut budjetoitu:

- Vesiliikelaitoksen urakkasopimuksen purkamiseen liittyneen sovintosopimuksen tulosvaikutus + 5,6 miljoonaa euroa
- MPY Osuuskunnan liiketoimintayhtiöiden (tytäryhtiöiden) myynneistä saatu tuloutus +2 miljoonaa euroa
- kiinteistöjen alaskirjaukset - 2,3 miljoonaa euroa

Talousarvion toteutumisvertailun mukaan tilikauden ylijäämä toteutui 154 miljoonaa euroa muutettua talousarviota huonompana, suurimpana selittäjänä siis Etelä-Savon Energia Oy:n vähemmistöosuuden osakaupan siirtyminen vuoden 2024 puolelle.

Kaupungin vuoden 2023 ulkoisten tuottojen (toimintatuotot, verotulot ja valtionosuudet, rahoitustuotot netto) kokonaismäärä oli yhteensä 216,4 miljoonaa euroa (465,9 miljoonaa euroa vuonna 2022). Vastavasti ulkoisten toimintakulujen määrä oli 178,5 miljoonaa euroa (440,8 miljoonaa euroa vuonna 2022).

Suuret poikkeamat vuosien välillä selittyvät soteuudistuksella sekä vuonna 2022 saaduilla suurilla koronavastuksilla 14,3 miljoonaa euroa. Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymälle (Essote) maksettiin vuonna 2022 ostopalveluina 251,1 miljoonaa euroa. Kun vuoden 2022 palvelujen ostoista yhteensä 298,9 miljoonaa euroa vähennetään Essoten kuntalaskutuksen osuus 251,1 miljoonaa euroa, muiden palveluostojen osuudeksi jää 47,8 miljoonaa euroa. Vuoden 2023 palvelujen ostojen ollessa 48 miljoonaa euroa vertailukelpoinen kasvu palvelujen ostoissa vuodesta 2022 vuoteen 2023 on ollut marginaalisen pieni.

Konsernituloslaskelma vuodelta 2023 osoittaa ylijäämää 20,2 miljoonaa euroa. Kuntakonsernin osuus tytäryhteisöjen tilikauden voitosta/tappiosta oli yhteensä +1,2 miljoonaa euroa (tilinpäätöksen liitetieto 20). Suurin voitto oli Etelä-Savon Energia Oy -konsernilla +7,1 miljoonaa euroa ja suurin tappio BioSairila Oy:llä -8,7 miljoonaa euroa.

Konsernitaseeseen on kertynyt 31.12.2023 ylijäämiä 55,4 miljoonaa euroa.

Sivun alareunassa on esitetty kaupungin olennaisten tuloslaskelmaerien toteutuminen tilinpäätöksissä vuosina 2020–2023.

Vuodet 2022 ja 2023 eivät ole vertailukelpoisia seuraavilta osin:

- hyvinvointialueuudistuksen ja valtion rahoituksen laskentaperustemuutosten takia **verotulot** 2022 eivät ole vertailukelpoisia vuoden 2023 verotuloihin, joita kasvatti tuleviin vuosiin nähden soteuudistukseen liittyvät, vuodelta 2022 siirtyneet verotilitykset; näiden vaikutus vuoden 2023 tuloverokertymään on arviolta 12,6 miljoonaa euroa ja lisäksi korotus vaikutti myös yhteisöverokertymään 1,5 miljoonalla eurolla
- vuoden 2023 **valtionosuudet** 11,1 miljoonaa euroa eivät ole vertailukelpoisia edellisiin vuosiin soteuudistuksen laskentaperustemuutoksen takia
- **henkilöstökulujen** väheneminen 10,3 miljoonalla eurolla vuodesta 2022 selittyy pitkälti Etelä-Savon pelastuslaitoksen toiminnan ja henkilöstön siirtymisestä vuoden 2023 alusta hyvinvointialueen vastuulle
- **palveluiden ostoissa** oli vuonna 2022 Essoten kuntalaskutusta 251,2 miljoonaa euroa

Keskeisten tunnuslukujen toteutuminen on esitetty seuraavalla sivulla.

Milj. euroa	2023	2022	2021	2020
Toimintatuotot	54,3	80,8	66,8	56,3
Verotulot	146,2	245,9	237,1	222,8
Valtionosuudet	11,1	135,9	127,9	136,8
Rahoitustuotot (netto)	4,8	3,3	2,9	3,0
Tulot yhteensä	216,4	465,9	434,7	418,9
Henkilöstökulut	94,0	104,7	99,8	95,9
Palvelujen ostot	48,0	298,9	282,0	249,2
Aineet, tarvikkeet, tavarat	18,4	16,1	14,8	13,9
Avustukset	8,9	9,7	10,5	14,6
Muut toimintakulut	9,2	11,4	9,9	11,0
Toimintakulut yhteensä	178,5	440,8	417,0	384,6
Vuosikate	37,9	25,1	17,7	34,3
Poistot ja arvonalentumiset	23,4	24,6	21,6	25,0
Satunnaiset tuotot (+) /kulut (-)	4,3	-8,3	-	-
Tilikauden tulos	18,8	-7,8	-3,9	9,3
Poistoero ja varaukset	0,9	0,6	0,1	0,1
Tilikauden ylijäämä (+) /alijäämä (-)	19,7	-7,2	-3,8	9,4

Ristiinan uusi päiväkotii oli yksi vuoden 2023 merkittävimmistä investoinneista.

Tuloslaskelman tunnuslukuja	2023	2022	2021	2020
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	30,1	18,2	15,9	14,5
Vuosikate/Poistot, %	161,8	102,1	81,9	137,3
Vuosikate, euroa/asukas	731	483	340	653
Asukasmäärä (ennakkoluku tilinpäätöksessä)	51 916	52 001	52 121	52 604
Taseen tunnuslukuja				
Omavaraisuusaste %	32,9	30,1	33,2	34,0
Suhteellinen velkaantuneisuus %	165,9	84,1	82,8	83,0
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	-21 056	-40 780	-33 549	-32 736
Lainakanta, 1 000 €	315	321	298,2	278,5
Lainakanta, euroa/asukas	6 068	6 164	5 721	5 295
Asukasmäärä (ennakkoluku tilinpäätöksessä)	51 916	52 001	52 121	52 604
Konsernitaseen tunnuslukuja				
Omavaraisuusaste %	30,9	25,5	26,1	26,1
Suhteellinen velkaantuneisuus %	167,7	102,6	105,1	111,5
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	55 357	35 547	33 263	30 249
Lainakanta, 1 000 €	514,9	614	600	604,8
Lainakanta, euroa/asukas	9 919	11 808	11 502	11 497
Asukasmäärä (ennakkoluku tilinpäätöksessä)	51 916	52 001	51 121	52 604

Keskeisten tunnuslukujen kehittyminen ja toteutuminen.

Omavaraisuusaste on heikko, kun se on alle 50 prosenttia. Kuten taulukosta ilmenee, sekä kaupungin että konsernin omavaraisuusaste on ollut heikko koko tarkastelukaudella. Kuntataloudessa hyvänä omavaraisuuden tasona pidetään keskimäärin 60–70 prosentin omavaraisuutta.

Kaupungin suhteellinen velkaantuneisuus vuonna 2023 oli 165,9 prosenttia. Tunnusluku kertoo, kuinka suuri osa käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Kaupungin suhteellista velkaantuneisuutta vuoden 2023 tilinpäätöksessä ei kuitenkaan voida verrata edellisen vuoden lukuihin, koska kaupungin käyttötulot pienenevät olennaisesti vuonna 2023 soteuudistuksen takia.

Lainakanta väheni sekä kaupungin että konsernin kohdalla vuodesta 2022. Lainakannat asukasta kohden olivat edelleen suuret, kun niitä verrataan vastaaviin Manner-Suomen kuntien ja kuntakonsernien keskimääräisiin lukuihin. Vuoden 2022 toteutuneiden lukujen perusteella Mikkelin lainakanta asukasta kohden oli 82,9 prosenttia suurempi kuin kuntien keskimääräinen lainakanta 3.371 euroa/asukas. Vastaava osuus vuonna 2022 oli 50,1 prosenttia suurempi kuntakonsernien kohdalla, joissa keskimääräinen lainakanta oli 7.868 euroa/asukas.

Alla Manner-Suomen kuntien ja kuntakonsernien lainamäärät/asukas vuosina 2020–2023 (Kuntaliitto, vuosi 2023 on arvio kaikkien kuntien osalta) / Mikkelin vastaavat lainamäärät merkitty sinisellä.

Lainakanta euroa/asukas	2023	2022	2021	2020
Kunnat keskimäärin/Mikkeli	3 320 (arvio)/6 068	3 371/ 6 164	3 465/ 5 721	3 458/5 295
Kuntakonsernit/Mikkeli	ei tiedossa/9 919	7 868/11 808	7 680/11 502	7 480/11 497

Manner-Suomen kuntien ja kuntakonsernien lainamäärät/asukas vuosina 2020–2023 (Kuntaliitto, vuosi 2023 on arvio kaikkien kuntien osalta) / Mikkelin vastaavat lainamäärät merkitty sinisellä.

4.2 Investoinnit

Koko kaupungin nettoinvestointien toteutuma oli 23,1 miljoonaa euroa (26,5 miljoonaa euroa vuonna 2022) jakaantuen sivun alareunassa olevan taulukon mukaisesti.

Vuoden 2023 alkuperäisessä talousarviossa nettoinvestointien määrä oli 22 miljoonaa euroa. Tilikauden aikana investointiosaan hyväksyttiin valtuustossa muutoksia niin, että nettoinvestointien määrä nousi 29,5 miljoonaan euroon eli lisäystä oli 7,6 miljoonaa euroa. Suurin yksittäinen lisäys 4,4 miljoonaa euroa kohdistui Metsä-Sairilan jätevedenpuhdistamoon.

Investointien määrärahamuutoksia hyväksyttiin tilikauden 2023 aikana useassa eri valtuuston kokouksessa (23.1., 20.3., 22.5., 12.6. ja 11.12.2023). Vuoden 2023 muutettuun talousarvioon nähden investointien kokonaistuotot ylittyivät tilinpäätöksessä 0,2 miljoonalla eurolla ja määrärahat alittuivat 6,3 miljoonalla eurolla. Valtuuston sitovuustason 2023 investointimäärärahojen ylitykset 0,2 miljoonaa euroa (ylitys yli 5 %) ja tulojen alitukset 0,7 miljoonaa euroa valtuusto hyväksyi kokouksessaan 18.3.2024.

Maa- ja vesialueita myytiin tilikauden aikana lähes 1,7 miljoonalla eurolla ja niistä saatiin myyntivoittoja 1,5 miljoonaa euroa. Suurin myyntivoitto saatiin Mikkelin Graniittitalon ja sen tontin myynnistä yhteensä vajaat 0,4 miljoonaa euroa. Talousarviossa asetettu myyntivoito alittui 0,3 miljoonalla eurolla, taustalla mm. asuminen investointien hiipuminen.

Osallistavaan budjetointiin oli vuoden 2023 talousarvion investointiosassa varattu 100.000 euron määräraha, jota kasvatettiin talousarviomuutoksella 130.000 euroon. Muutettu määräraha käytettiin 90-prosenttisesti. Kaupunkikehityslautakunta päätti kokouksessaan 21.3.2023 investointikohteet helmikuussa auki olleen kyselyn perusteella seuraavasti:

- koulukyytikatokset Suomenniemen keskusta ja Salmenranta
- kuntoiluvälineiden palauttaminen Kaihun alueelle
- Haukivuoren torikatoksen korjaaminen
- Otavan sataman veneluiskan korjaaminen
- Suomenniemen jääkiekkokaukalon huoltorakennuksen maalaus

Kaupungin suurimpia investointeja vuonna 2023 olivat

- Eteläinen aluekoulu 9,4 miljoonaa euroa (kumulatiivinen toteutuma 25,3 miljoonaa euroa)
- Metsä-Sairilan jätevedenpuhdistamo 4,5 miljoonaa euroa
- Ristiinan uusi päiväkotikoti 3,6 miljoonaa euroa (kumulatiivinen toteutuma 3,7 miljoonaa euroa)
- Kadut 1,3 miljoonaa euroa

Vesiliikelaitoksen investoinneista yhteensä 5,2 miljoonaa euroa kohdistui verkostoihin 0,6 miljoonaa euroa, jätevesipuhdistamoihin ja vesilaitoksiin 0,1 miljoonaa euroa ja Metsä-Sairilan jätevedenpuhdistamoon 4,5

Investoinnit 2023 (1 000 €)	TULOT	MENOT	NETTO
PERUSKAUPUNKI	2 716	20 519	-17 804
• Muut pitkävaikutteiset menot	0	531	-531
• Maa- ja vesialueet	1 686	65	1 621
• Rakennusten myynnit/hankinnat	328	0	328
• Kiinteät rakenteet ja laitteet	348	3 401	-3 053
• Rakennukset	293	15 605	-15 312
• Koneet ja kalusto	60	536	-476
• Osakkeet, osuudet	0	381	-381
VESILIIKELAITOS	0	5 215	-5 215
LIIKELAITOS OTAVIA	0	0	0
ETELÄ-SAVON PELASTUSLAITOS	-4	39	-43
INVESTOINNIT YHTEENSÄ	2 712	25 773	-23 061

miljoonaa euroa (käräjäoikeuden tuomioon liittyneen sovintosopimuksen perusteella). Vuoden 2023 kirjausten jälkeen jätevedenpuhdistamoinvestoinnin kokonaiskustannukset nousivat 80,6 miljoonaan euroon.

4.3. Talouden tasapainottaminen

Kuntalain 110.3 §:n mukaan kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Vuoden 2018 tiinpäätöksestä alkaen kaupungin taseeseen kertyneet alijäämät 40,8 miljoonaa euroa olisi pitänyt kattaa vuoden 2023 tilinpäätöksessä, mutta tässä ei onnistuttu.

Mikkelin kaupungin taseeseen jäi vuoden 2023 ylijäämäisen tuloksen 19,7 miljoonaa euroa jälkeen miljoonaa euroa kumulatiivista alijäämää 21,1 miljoonaa euroa. Kuntalain mukaan Mikkelin täyttää kriisikuntakriteerit tilinpäätöksessä 2023.

Valtuusto päätti kokouksessaan 20.3.2023, että Mikkelin kaupungin kumulatiiviset alijäämät katetaan myymällä Etelä-Savon Energia Oy:stä 49 prosentin vähemmistöosuus vuoden 2023 loppuun mennessä. Valtuusto valtuuttamana kaupunginhallitus päätti kaupasta 6.11.2023. Kaupan viivästymisen takia alijäämien kattaminen siirtyi vuoden 2024 puolelle ja kauppa saatiin päätökseen 1.3.2024. Ostaja on maksanut tähän mennessä kauppahintaa 129 miljoonaa euroa.

Liittyen edellä todettuun vähemmistöosuuden myyntiin valtuusto teki kokouksessaan 20.3.2023 talousarviomuutoksen vuodelle 2023 lisäämällä talousarvioon satunnaisiin tuloihin 172,9 miljoonaa euroa. Samassa yhteydessä valtuusto velvoitti kaupunginhallituksen valmistelemaan talouden kokonaisvakauttamisohjelmaa vuoden 2023 loppuun mennessä. Vakauttamisohjelman tavoitteena on saada talous tasapainoon viimeistään vuoden 2026 aikana.

Valtuusto on päättänyt viime vuosina lukuisista talouden tasapainotustoimenpiteistä. Viimeisin päätös on

talouden tasapainotusohjelma 2024–2026, josta valtuusto päätti kokouksessaan 11.12.2023.

Tilinpäätöksen 2023 sivuilla 63–68 on esitetty taulukkomuodossa kaupungin eri säästöohjelmissa asetettujen toimenpiteiden euromääräinen toteutuminen vuodesta 2018 alkaen. Taulukko on esitettyssä muodossa hyvä ja havainnollinen kooste, vaikka euromäärien yhteissummat siitä puuttuvat. Erikseen euromäärät summattuna voidaan todeta, että vuodelle 2023 oli kohdistettu yhteensä noin 4,6 miljoonan euron säästötavoitteet eri toimenpiteineen.

Taulukossa on eri värikoodein ja kirjaimin kuvattu toimenpiteiden edistymisen tila ja lyhyt perustelu tilanteesta 12/2023. Vuoden 2023 osalta taulukosta ilmenee, että säästötavoitteesta jäi toteutumatta reilut 0,8 miljoonaa euroa (P=punainen), suurimpana eränä edelliseltä vuodelta siirtynyt ja edelleen toteutumatta jäänyt 0,5 miljoonan euron satunnainen myyntivoitto.

Tarkastuslautakunta korostaa edelleen palvelu- ja koulurakenteiden tarkastelun äärimmäistä tärkeyttä. Kaupungin käyttötalouden tulojen ja menojen välillä on jo pitkään vallinnut merkittävä epäsuhta, jota vuoden 2023 alussa toteutunut soteuudistukseen ei korjannut. Päinvastoin, Mikkelin kaupungista tuli yksi uudistetun valtionosuusjärjestelmän kärsijöistä. Tämä tilanne tarvitsee kaupungilta aktiivista ja määrätietoista edunvalvontatyötä valtion suuntaan.

Toteutuneella Etelä-Savon Energia Oy:n vähemmistöosuuden myynnillä ja sen tuloilla on voitu varmistaa taloudellista puskuria, mutta tulojen ja menojen saaminen tasapainoon uuden tasapainotusohjelman 2024–2026 mukaisesti vaatii kokonaisvaltaista sitoutumista niin päättäjiltä kuin viranhaltijoiltakin. On muistettava, että valtuuston marraskuussa 2023 päättämässä talousarviossa ja -suunnitelmassa vuosille 2024–2026 kaikki vuodet ovat alijäämäisiä ja yhteensä nuo alijäämät ovat lähes 18 miljoonaa euroa.

Takakannen kuva on otettu Mölnlycken tehtaan laajennustyömaalta Pursialasta. Työmaalla työskentelee muun muassa kirvesmies Tomi Nousiainen Rakennusliike Jalonista.

Allekirjoitukset

Mikkelin tarkastuslautakunta yhteiskuvassa. Vasemmalta Tapani Korhonen, varapuheenjohtaja Raine Lehtonen, Jere Liikainen, Jari Sihvonen, puheenjohtaja Veli Liikainen, Tomi Vänninen, Katariina Asikainen, Nea Tarvainen ja Sari Hannukainen.

Mikkelissä 22.5.2024

Veli Liikainen
Puheenjohtaja

Raine Lehtonen
Varapuheenjohtaja

Katariina Asikainen

Sari Hannukainen

Tapani Korhonen

Jere Liikainen

Jari Sihvonen

Nea Tarvainen

Tomi Vänninen

MIKKELIN KAUPUNKI